

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

เครื่องบูชาสีดำ

โดย
นายยุทธนา ชมชื่น

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

BLACK SACRIFICE

By

MR. Yuttana CHOMCHUEN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for Master of Fine Arts (VISUAL ARTS)

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2021

Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	เครื่องบูชาสีดำ
โดย	ยุพธนา ชมชื่น
สาขาวิชา	ทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฤทัยรัตน์ คำศรีจันทร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณปรีชา เกาทอง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทัยรัตน์ คำศรีจันทร์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(รองศาสตราจารย์วิริยญา ดวงรัตน์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณปริญญา ตันติสุข)

61004202 : ทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท

คำสำคัญ : การสักการะ, วัฒนธรรมการบูชา, เครื่องตั้งกระบวนจัน

นาย ยุทธนา ชมชื่น: เครื่องบูชาสีดำ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฤทัยรัตน์ คำศรีจันทร์

การสร้างสรรคผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “เครื่องบูชาสีดำ” มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสรรคผลงานทัศนศิลป์ด้วยรูปแบบสัญลักษณ์ตามแบบจิตรกรรมเครื่องตั้งโต๊ะหมู่บูชา ผ่านเทคนิคการให้ค่าน้ำหนักขาวดำที่สื่อสารถึงสาระอันสำคัญของวัฒนธรรมการบูชา ผ่านอิทธิพลทางรูปแบบที่ได้รับจากศิลปะลวดลายเครื่องตั้งกระบวนจัน การจัดวางสิ่งของเครื่องใช้ในลักษณะเครื่องตั้งสักการบูชา ใช้แสดงความเคารพบูชาต่อบรรพบุรุษ กับความรู้สึกถึงความรัก ความอบอุ่น ความหวังใย ที่มีแรงบันดาลใจมาจากพ่อของตนเอง

จากการสำรวจและศึกษาข้อมูลวิถีในความเชื่อของการบูชา อิทธิพลทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับคนไทย รูปแบบทางศิลปกรรมไทยในภาพเขียนเครื่องตั้งกระบวนจันและการสูญเสียบรรพบุรุษบุคคลที่เรารัก การรักษาความรู้สึกถึงความผูกพันที่ได้มาจากความยากลำบากของวิถีชีวิตในอาชีพการงาน ความเป็นอยู่อย่างสามัญ ความสุขที่พึงมีมาจากสิ่งของที่แสนธรรมดา สิ่งของที่หามาจากความตั้งใจ ความเอาใจใส่ด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเองจนสามารถสร้างความสุขเพียงเล็กน้อยได้ การมองเห็นคุณค่าของวัตถุเข้าหาใจไม่ได้ตีความจากมูลค่า แต่มองเห็นสิ่งของเหล่านั้นที่มีค่าทางความรู้สึก ความทรงจำ ส่งผ่านมาให้เห็นถึงความรัก ความอบอุ่น ความหวังใยของพ่อ นำมาสร้างสรรคผลงานในรูปแบบศิลปะไทยที่แสดงความเคารพรักต่อพ่อผู้ให้กำเนิด ผลงานวิทยานิพนธ์ทุกชิ้นที่สร้างสรรคขึ้นมาจึงแสดงการระลึกถึงความรักของพ่อ

โดยนำสิ่งของรอบตัวที่ให้เห็นผ่านประสบการณ์ วัตถุปัจจัย 4 ที่บ่งบอกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ โดยใช้ทฤษฎีจินตนิยมกับความเป็นมงคลในรูปทรงและลวดลาย แสดงออกเชิงสัญลักษณ์ตามแบบอย่างศิลปะไทย การใช้ข้าวของเครื่องใช้ธรรมดาที่ไม่มีความวิเศษแต่มีความพิเศษในตัวเอง แสดงความหมายและคุณค่าในชีวิตที่สื่อสารความรู้สึกถึงความทรงจำ ความรัก ความผูกพัน ความอบอุ่นของพ่อ สร้างสัญลักษณ์ทางด้านรูปทรง การจัดทรงพุ่มดอกไม้ นำมาจัดวางบนพื้นที่หนึ่งในลักษณะการสักการบูชา ในความเป็นมนุษย์ที่ต้องการสร้างหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจด้วยสัญลักษณ์ทางวัตถุที่มีความหมายต่อตนเอง สะท้อนคติความเชื่อเกี่ยวกับการสักการบูชาที่แสดงออกถึงความกตัญญูรู้คุณของคนไทยผ่านศิลปะ “เครื่องบูชาสีดำ”

61004202 : Major (VISUAL ARTS)

Keyword : worshipping, worship culture, Chinese-design altar tableware

MR. YUTTANA CHOMCHUEN : BLACK SACRIFICE THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR RUTHAIRAT KUMSRICHAN, Ph.D.

The creation of art thesis named “Black Sacrifice” aims to introduce a visual artwork with aspects of style and sign as applied in painting of a typical set of altar table accessories, by adopting technique of visual weight value between darker and lighter elements, in order to communicate the essence of worship culture, the format of which as influenced by artistic pattern of Chinese-design altar tableware. Arrangement of utensils for the purpose of sacred worshipping is meant to show respect to ancestors, expressing love, warmth, and caring, all of which are inspired by the author’s own father.

Based on survey and study on the course of belief in worshipping, cultural influence that is acceptable to Thai people, the Thai artwork style in painting of Chinese-design altar tableware, and loss of beloved forebears, the idea is about preservation of sense of relationship derived from difficulties in keeping a career to make a living, maintaining a common livelihood, contentment in ordinary things, obtaining articles by determination, undivided attention on one’s own laborious efforts to create even the smallest happiness. How much an article is worth is not assessed by its value, but by appreciating how its emotional worth and memory are passed over to reveal love, warmth, and care of the father, and leading to creation of Thai style artworks which show affection and respect to the author’s father. Thereby, every item created for this art thesis is made out of the author’s memory of his beloved father.

By using items found around one’s experiences which are the four requisite articles reflecting one’s livelihood, and applying concept of Romanticism to the auspiciousness in the shape and design, the outcome is symbolic expression in the style of Thai arts. Using of simple household utensils, not wonderful in its nature but having something extraordinary in itself, they convey the meaning and value in life that communicate the feeling of remembrance, love, relationship, and warmth of the father. It is about symbolic creation of shape. In this case, it is arrangement of flowers in lotus-shape, placing in a certain area in order to show worshipping. It is human nature to seek to create a spiritual anchor with a symbolic object which has some meaning to oneself. It reflects belief in worshipping in order to show gratitude as expressed by Thai people in general by means of “Black Sacrifice” arts.

กิตติกรรมประกาศ

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด "เครื่องบูชาสีดำ" ประสบความสำเร็จได้เพราะความเมตตากรุณาจากบิดา มารดาที่สั่งสอนและสนับสนุนด้วยกำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนมาจนถึงปัจจุบันนี้

ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทัยรัตน์ คำศรีจันทร์ และคณาจารย์ทุกท่านที่ชี้แนะแนวทางและให้กำลังใจในการพัฒนาผลงานศิลปะตลอดการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์

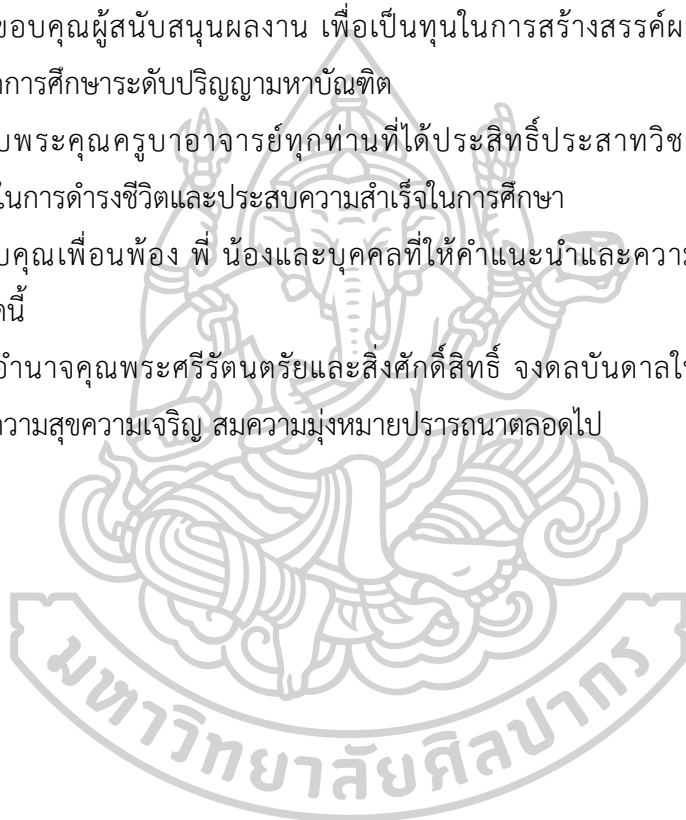
ขอขอบคุณผู้สนับสนุนผลงาน เพื่อเป็นทุนในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ ตลอดระยะเวลาภาคการศึกษาระดับปริญญาโทมาบัดนี้

ขอขอบคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ให้ข้าพเจ้าได้มีความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตและประสบความสำเร็จในการศึกษา

ขอบคุณเพื่อนพ้อง พี่ น้องและบุคคลที่ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือตลอดการทำวิทยานิพนธ์ชุดนี้

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จงดลบันดาลให้ผู้มีพระคุณของข้าพเจ้าทั้งหลายมีแต่ความสุขความเจริญ สมความมุ่งหมายปรารถนาตลอดไป

นาย ยุทธนา ชมชื่น

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	2
วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์.....	2
แนวความคิดในการสร้างสรรค์.....	2
สมมติฐานของการศึกษา.....	3
ขอบเขตของการศึกษา.....	3
แหล่งข้อมูลที่ใช้มาสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์	3
ขั้นตอนและวิธีการสร้างสรรค์.....	4
อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้า.....	5
บทที่ 2 ข้อมูลและอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์	6
ที่มาแนวความคิดและแรงบันดาลใจ	6
อิทธิพลทางวัฒนธรรม	7
ข้อมูลลักษณะเครื่องใช้เครื่องบูชาในพิธีมงคลทางพระพุทธศาสนา.....	8
วิธีจัดวางพานพุ่มเป็นเครื่องสักการะ	8
อิทธิพลทางศิลปะ	10
อิทธิพลทางทัศนธาตุ.....	11

อิทธิพลจากสีดำ.....	12
อิทธิพลจากรูปแบบจิตรกรรมเครื่องตั้งกระบวนจีน.....	13
ความบันเทิงใจจากประสบการณ์ทางด้านวัตถุ.....	19
บทที่ 3 ขั้นตอนและกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน.....	23
ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล.....	23
วิถีในความเชื่อของการบูชา อิทธิพลทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับคนไทย.....	24
รูปแบบทางศิลปกรรมไทยในภาพเขียนเครื่องตั้งกระบวนจีน เก็บเกี่ยวข้อมูลทางศิลปะโดยใช้ หลักการการสังเกตโดยการสำรวจพื้นที่จริงและเอกสาร.....	24
วัตถุสิ่งของแทนความรู้สึก.....	24
ขั้นตอนการประมวลความคิดเชิงทัศนศิลป์.....	25
การเตรียมผ้าใบสำหรับสร้างสรรค์งานวิทยานิพนธ์.....	28
ขั้นตอนภาพร่างก่อนสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	30
ขั้นตอนสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	33
บทที่ 4 การวิเคราะห์และการพัฒนาผลงานวิทยานิพนธ์.....	36
ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์.....	36
ปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์.....	37
ผลงานระยะวิทยานิพนธ์.....	38
ผลงานขั้นที่ 1 ระยะวิทยานิพนธ์.....	38
ผลงานขั้นที่ 2 ระยะวิทยานิพนธ์.....	40
ผลงานขั้นที่ 3 ระยะวิทยานิพนธ์.....	41
ภาพผลงานก่อนระยะวิทยานิพนธ์.....	43
ภาพผลงานระยะวิทยานิพนธ์.....	47
บทที่ 5 บทสรุป.....	55
รายการอ้างอิง.....	56

ภาคผนวก..... 57

ประวัติผู้เขียน..... 59

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ภาพเครื่องสักการบูชาวัดไร่จิงภายในพระอุโบสถ.....	7
ภาพที่ 2 การวางจัดพานพุ่ม พระอุโบสถวัดราชโอรสารามราชวรวิหาร.....	9
ภาพที่ 3 ภาพจิตรกรรมเครื่องโต๊ะบูชา พระอุโบสถวัดราชโอรสารามราชวรวิหาร.....	14
ภาพที่ 4 ภาพอาหารจิตรกรรมเครื่องโต๊ะบูชา พระอุโบสถวัดราชโอรสารามราชวรวิหาร.....	15
ภาพที่ 5 ภาพรูปเคารพสิ่งทึในภาพจิตรกรรมเครื่องโต๊ะบูชา พระอุโบสถวัดราชโอรสารามราชวรวิหาร	16
ภาพที่ 6 ผลไม้ หมั้นโถว หนังสือในจิตรกรรมเครื่องโต๊ะบูชา	17
ภาพที่ 7 ภาพเครื่องดนตรีในจิตรกรรมเครื่องโต๊ะบูชา พระอุโบสถวัดราชโอรสารามราชวรวิหาร.....	18
ภาพที่ 8 ภาพภาพพู่กันในจิตรกรรมเครื่องโต๊ะบูชา พระอุโบสถวัดราชโอรสารามราชวรวิหาร.....	19
ภาพที่ 9 ภาพ บูชาพระพุทธรูป วัดทับกระดาน ภาพถ่ายสถานที่จริง 17 มิถุนายน พ.ศ. 2561	20
ภาพที่ 10 ภาพเครื่องสักการบูชาบริเวณพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช.....	20
ภาพที่ 11 ภาพ รูปปั้น อ.ศิลป์ พีระศรี จ.นครปฐม ภาพถ่ายสถานที่จริง 16 กันยายน พ.ศ. 2561..	21
ภาพที่ 12 ภาพ มุมสักการะ พุ่มพวง ดวงจันทร์ วัดทับกระดาน ภาพถ่ายสถานที่จริง.....	22
ภาพที่ 13 อุปกรณ์ซึ่งผ้าใบกับโครงไม้.....	28
ภาพที่ 14 อุปกรณ์ทาสีรองพื้น	29
ภาพที่ 15 อุปกรณ์เขียนสี.....	29
ภาพที่ 16 แบบภาพร่างผลงาน.....	30
ภาพที่ 17 แบบภาพร่างผลงาน.....	31
ภาพที่ 18 แบบภาพร่างผลงาน.....	32
ภาพที่ 19 แบบภาพร่างผลงาน.....	32
ภาพที่ 20 ภาพขั้นตอนทาสีรองพื้นขั้นแรกด้วยสีดำ.....	33

ภาพที่ 21 กำหนดโครงสร้างด้วยชั้นวางเพื่อสร้างมิติในผลงาน	33
ภาพที่ 22 การลงสีและน้ำหนักอ่อนแก่ เมื่อภาพจิตรกรรมใช้สีโทนขาวดำเป็นหลักเป็นสีโทนเดียว จึงลงสีให้ได้ค่าน้ำหนักโดยรวมตามที่ต้องการ เพื่อหาระยะการซ้อนทับของวัตถุ ความต้องการจัดวางองค์ประกอบภาพที่ดูสงบนิ่งไม่มีการเคลื่อนไหวจึงค่อนข้างใช้สีอย่างเรียบเนียน	34
ภาพที่ 23 การร่างลวดลายประกอบเพื่อเพิ่มความน่าสนใจยิ่งขึ้นต่อวัตถุระยะหน้า การใส่ลวดลายประกอบนั้นจะทำให้ผลงานดูมีความสมบูรณ์ แต่ไม่ให้โดดเด่นจนเกินไป	34
ภาพที่ 24 การแต่งรายละเอียดขั้นสุดท้ายเพื่อความเรียบร้อยของผลงานและความสมบูรณ์ของชิ้นงานวิทยานิพนธ์.....	35
ภาพที่ 25 ภาพผลงานชิ้นที่ 1 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์	39
ภาพที่ 26 ภาพผลงานชิ้นที่ 2 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์	40
ภาพที่ 27 ภาพผลงานชิ้นที่ 3 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์	42
ภาพที่ 28 ผลงานชิ้นที่ 1 ระยะเวลาก่อนวิทยานิพนธ์	43
ภาพที่ 29 ผลงานชิ้นที่ 2 ระยะเวลาก่อนวิทยานิพนธ์	44
ภาพที่ 30 ผลงานชิ้นที่ 3 ระยะเวลาก่อนวิทยานิพนธ์	45
ภาพที่ 31 ผลงานชิ้นที่ 4 ระยะเวลาก่อนวิทยานิพนธ์	46
ภาพที่ 32 ผลงานชิ้นที่ 1 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์	47
ภาพที่ 33 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชิ้นที่ 1 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์.....	48
ภาพที่ 34 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชิ้นที่ 1 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์.....	48
ภาพที่ 35 ผลงานชิ้นที่ 2 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์	49
ภาพที่ 36 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชิ้นที่ 2 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์.....	50
ภาพที่ 37 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชิ้นที่ 2 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์.....	50
ภาพที่ 38 ผลงานชิ้นที่ 3 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์	51
ภาพที่ 39 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชิ้นที่ 3 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์.....	51
ภาพที่ 40 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชิ้นที่ 3 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์.....	52
ภาพที่ 41 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชิ้นที่ 3 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์.....	52

ภาพที่ 42 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชิ้นที่ 3 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์..... 53

ภาพที่ 43 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชิ้นที่ 3 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์..... 53

ภาพที่ 44 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชิ้นที่ 3 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์..... 54

บทที่ 1

บทนำ

วิถีชีวิตของคนไทยเชื่อว่าการบูชาเป็นเรื่องความศรัทธาทางจิตใจและเป็นสิริมงคลต่อชีวิต การตั้งจิตอธิษฐานที่เป็นกุศลจะทำให้ชีวิตพบแต่ความสุขสมหวัง ทั้งยังสามารถแสดงถึงความกตัญญู กตเวทิต การกราบไหว้บูชาบรรพบุรุษนั้นถือเป็นเรื่องที่ดี เป็นสิริมงคล ผู้คนในสังคมไทยจึงพิถีพิถันในการคัดเลือกเครื่องใช้เครื่องบูชาที่มีความสวยงามสดใหม่และให้ความหมายที่ดี ความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตนับตั้งแต่เกิด การประกอบสัมมาอาชีพจนถึงวาระสิ้นสุดของชีวิต เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงวัฒนธรรมการบูชาได้เป็นอย่างดี

คนไทยมีวัฒนธรรมการสักการบูชา ในรูปแบบของการตั้งโต๊ะหมู่บูชา ที่ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมของจีนที่ปรากฏอยู่ เป็นภาพเขียนที่แสดงถึงรากวัฒนธรรมและต้นกำเนิดทางรูปแบบของศิลปะไทย การจัดเครื่องบูชาดอกไม้สด บายศรี พานพุ่ม เครื่องแขวน สัญลักษณ์มงคลเครื่องใช้เครื่องบูชา การจัดวางวัตถุอย่างเหมาะสมบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ในพิธีมงคลนั้นๆ เป็นส่วนหนึ่งที่ประกอบในพิธีกรรม พื้นที่และตำแหน่งถือเป็นสิ่งสำคัญของการจัดวาง การนำเสนอแต่ละรูปแบบจะมีความแตกต่างกันสามารถบ่งบอกได้อย่างชัดเจน เครื่องตั้งโต๊ะหมู่บูชาจึงเป็นส่วนประกอบสำคัญ ในการแสดงออกถึงความเคารพรัก ที่มีต่อ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หรือแม้กระทั่งผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

การสูญเสียบุคคลที่เรารักมากที่สุด ซึ่งเป็นพ่อเป็นผู้ให้กำเนิดชุบเลี้ยงเรามาตั้งแต่ลมหายใจแรกขงชีวิต สิ่งที่ทำให้ความรักของพ่อนั้นยิ่งใหญ่ ไม่ได้เพียงแต่การให้กำเนิดชีวิตเพียงแค่นั้น แต่เกิดจากความผูกพันที่ได้มาจากความยากลำบากของวิถีชีวิตอาชีพการงาน ความเป็นอยู่ที่แสนลำเค็ญของ พ่อตั้งแต่เยาว์วัยทำให้เกิดความมุมานะในการเลี้ยงดูลูกของตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ด้วยความยากจนของผู้ที่มีสถานะเป็นเพียงชนชั้นกรรมกร ความสุขที่พึงมี อาจไม่ได้มาจากสิ่งของมีค่าแต่ประการใด การได้สิ่งของเหล่านั้นมาจึงเป็นความตั้งใจ ความเอาใจใส่ ที่เพียรพยายามด้วยน้ำพักน้ำแรงจนสามารถสร้างความสุขเพียงเล็กน้อยได้ แต่สิ่งของเหล่านั้นกับมีค่ามากมายมหาศาลทางความรู้สึก มีคุณค่าต่อความทรงจำ ส่งผ่านมาให้ถึงความรัก ความอบอุ่น ความหวังเ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบูชาบรรพบุรุษเป็นสิริมงคลต่อชีวิตของผู้ปฏิบัติ การตั้งจิตอธิษฐานที่เป็นกุศลจะทำให้ชีวิตพบแต่ความสุขสมหวัง ทั้งยังสามารถแสดงถึงความกตัญญูกตเวที การกราบไหว้บูชาบรรพบุรุษนั้นถือเป็นเรื่องที่ดี ผู้คนในสังคมไทยจึงพิถีพิถันในการคัดเลือกเครื่องใช้เครื่องบูชาอย่างดีตามอัธยาศัย เพื่อใช้ในประกอบพิธีในวันสำคัญต่างๆ ของไทย เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงวัฒนธรรมและอัตลักษณ์การบูชาของสังคมไทย

การสูญเสียบุคคลในครอบครัวที่เรารักมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจมากที่สุด คือการจากไปของพ่อผู้ให้กำเนิด เป็นที่มาและแรงบันดาลใจที่สำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ ด้วยรูปแบบสัญลักษณ์ตามแบบจิตรกรรมเครื่องตั้งโต๊ะหมู่บูชาที่ได้รับอิทธิพลมาจากจิตรกรรมเครื่องตั้งกระบวนจีน อยู่ในขอบเขตของเทคนิคการให้ค่าน้ำหนักโทนสีชาวดำ เพื่อแสดงถึงความรู้สึกถึงความทรงจำ ความรัก ความผูกพัน ด้วยข้าวของเครื่องใช้ที่มีความหมายในวิถีชีวิต

วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

1. เพื่อสะท้อนถึงวิถีในความเชื่อของการบูชา ตลอดจนอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับคนไทย
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่สื่อสารความรู้สึกถึงความทรงจำ ความรัก ความผูกพัน ความอบอุ่น ด้วยข้าวของเครื่องใช้ที่มีความหมาย ในวิถีชีวิตที่ผ่านมาของพ่อ
3. สร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ด้วยรูปแบบสัญลักษณ์ตามแบบจิตรกรรมเครื่องตั้งโต๊ะหมู่บูชาผ่านเทคนิคการให้ค่าน้ำหนักชาวดำ ที่สื่อสารถึงสาระอันสำคัญของวัฒนธรรมการบูชา

แนวความคิดในการสร้างสรรค์

ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ผลงานโดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากการสูญเสียพ่อ ผ่านอิทธิพลทางรูปแบบที่ได้รับจากศิลปะลวดลายเครื่องตั้งกระบวนจีน การจัดวางสิ่งของเครื่องใช้ในลักษณะเครื่องตั้งสักการบูชา ใช้แสดงความเคารพบูชาต่อบรรพบุรุษ กับความรู้สึกถึงความรัก ความอบอุ่น ความห่วงใย การให้ความสำคัญกับสิ่งของรอบตัวจากการมองเห็นผ่านประสบการณ์อย่างมีคุณค่า โดยใช้ทฤษฎีจินตนิยมกับความเป็นมงคลลงไปในรูปแบบทรงและลวดลาย

จากแรงบันดาลใจเหล่านี้ ทำให้ข้าพเจ้าต้องการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ ผ่านกระบวนการทางทัศนศิลป์ นำมาสร้างสรรค์ผลงานด้วยรูปแบบสัญลักษณ์ตามแบบจิตรกรรมเครื่องตั้งโต๊ะหมู่บูชา

เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่สื่อสารความรู้สึกถึงความทรงจำ ความรัก ความผูกพัน ความอบอุ่น ของ พ่อ ด้วยข้าวของเครื่องใช้ที่มีความหมายในวิถีชีวิตที่ผ่านมาและสะท้อนวัฒนธรรมการบูชาของคนไทย

สมมติฐานของการศึกษา

ข้าพเจ้าเชื่อว่าวิถีวัฒนธรรมและความเชื่อของสังคมไทย เรื่องของการสักการบูชาบรรพบุรุษ บวกกับรูปแบบจิตรกรรมเครื่องตั้งกระบวนจีน สามารถสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะเพื่อแสดง ความรู้สึกระลึกถึงด้วยความรัก ความผูกพัน และความอาลัยในการจากไปของพ่อตนได้ อีกทั้งยังสร้าง คุณค่าและความสำคัญในวัฒนธรรมการบูชาของคนไทยในรูปแบบผลงานทางทัศนศิลป์ที่มีการผสมผสานทั้งคติและอารมณ์ความสะเทือนใจของผู้สร้าง เพื่อแสดงความกตัญญู ซึ่งเป็นสิ่งที่ตั้งถาม ในความเป็นมนุษย์อีกรูปแบบหนึ่ง

ขอบเขตของการศึกษา

1. พื้นที่เป้าหมายครั้งนี้คือ การลงสำรวจภาพเขียนจิตรกรรมในเขตพื้นที่วัด ซึ่งทำการศึกษา สืบค้นตัวอย่าง คือ วัดราชโอรสารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาการใช้สัญลักษณ์สิ่งของในรูปแบบของเครื่องบูชา ที่ใช้ประกอบพิธีมงคลใน ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังเครื่องโต๊ะหมู่
3. ศึกษาความเป็นมาภาพเขียนบนฝาผนัง ที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อในชีวิตประจำวันของผู้คน ที่แสดงออกมาในบริบทของข้าวของเครื่องใช้
4. ศึกษารวบรวมข้อมูลข้าวของเครื่องใช้ที่มีอยู่ในบริบทของวิถีชีวิตของพ่อ บนพื้นฐานของ อาชีพ ความเป็นอยู่ในวงจรของครอบครัวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

แหล่งข้อมูลที่ใช้นำมาสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์

1. ศึกษาวิเคราะห์หาแนวความคิดที่ได้จากความประทับใจ แหล่งข้อมูลสัญลักษณ์สิ่งของใน รูปแบบของเครื่องโต๊ะหมู่ ที่ใช้ประกอบพิธีมงคลในภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนัง เพื่อเป็นแนวทางการ สร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์
2. ศึกษาความเป็นมาของภาพเขียนฝาผนัง สืบค้นการใช้สัญลักษณ์สิ่งของที่มีอิทธิพลและ เป็นเอกลักษณ์
3. ศึกษาค้นหาข้าวของของพ่อที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่หลงเหลือในความทรงจำจาก ประสบการณ์ที่มีผลต่อความรู้สึกนึกคิด ความรัก ความผูกพัน

4. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการลงสำรวจภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังเครื่องโต๊ะหมู่ ข้อมูลในบริบทของวิถีชีวิตของพ่อ ที่อยู่บนพื้นฐานของอาชีพ ความเป็นอยู่ ของครอบครัว จากอดีตจนถึงปัจจุบัน
5. ศึกษาความรู้เกี่ยวกับความหมายของสัญลักษณ์เครื่องบูชา เพื่อสื่อความหมายในพิธีมงคล เพิ่มเติมจากสื่อสารสนเทศต่างๆ

ขั้นตอนและวิธีการสร้างสรรค์

1. การลงสำรวจภาพเขียนจิตรกรรมในเขตพื้นที่วัดที่ทำการศึกษารวบรวมตัวอย่าง คือ วัดราชโอรสารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลเชิงรูปแบบศิลปกรรม ด้วยการบันทึกภาพจากกล้องถ่ายภาพและสมุดบันทึกข้อมูล
2. สอบถามข้อมูลจากบุคคลในครอบครัว และทบทวนความทรงจำในอดีตจากของ สิ่งเครื่องใช้เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของพ่อ
3. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการลงสำรวจพื้นที่เพื่อหาข้อมูลเชิงรูปแบบทางศิลปกรรมและ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของพ่อ นำมาประมวลผลสรุปการดำเนินการสร้างสรรค์ผลงาน วิทยานิพนธ์
4. รวบรวมข้อมูลที่ใช้เทคนิค รูปแบบ และองค์ประกอบ ที่สอดคล้องกับผลงาน เพื่อนำไปสู่ การศึกษาพัฒนาและสร้างสรรค์ผลงาน
5. สร้างแบบร่างภาพผลงานวิทยานิพนธ์ วิเคราะห์และประมวลผลทางความคิดของการจัด วางสัญลักษณ์ต่างๆ ในพื้นที่ตามความเชื่อของตนเอง สามารถนำมาสร้างแบบภาพร่างผลงาน
6. เริ่มขั้นตอนกระบวนการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์
7. ปรับและแก้ไขผลงานจากคณาจารย์และอาจารย์ที่ปรึกษาตามความเหมาะสม
8. นำเสนอผลงาน ติดตั้งผลงานพร้อมประเมินผลการสร้างสรรค์ เพื่อหาความลงตัวตาม วัตถุประสงค์ของการทำงานสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์

อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้า

- อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้าเก็บข้อมูล กล้องถ่ายภาพ คอมพิวเตอร์
- อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างแบบภาพร่าง สมุดแบบภาพร่าง ยางลบ ภาพถ่ายจากการเก็บ

ข้อมูล ดินสอ ไม้บรรทัด

- อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ เพรมขนาดตามที่กำหนด สีอะคริลิก จานสี ฟ้าติบลายสอง
พู่กันขนาดต่างๆ สะพานรองมือ

บทที่ 2

ข้อมูลและอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

ที่มาแนวความคิดและแรงบันดาลใจ

การสูญเสียบุคคลในครอบครัวเป็นความเจ็บปวดยิ่งของผู้ที่มีชีวิตอยู่ ก่อให้เกิดความสะเทือนใจอย่างรุนแรง ข้าพเจ้าสูญเสียพ่อก่อนเวลาอันควร มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ต้องทำให้กับพ่อเพื่อตอบแทนพระคุณความดีที่เลี้ยงดู ให้การศึกษา อาหาร ความสะดวกสบายและความรักที่ประเมินค่าไม่ได้ ไม่มีสิ่งใดที่จะตอบแทนได้ในชีวิตนี้ ข้าพเจ้าจึงเกิดแรงบันดาลใจ โดยนำความรู้สึกนี้มาถ่ายทอดเป็นผลงานสร้างสรรค์ในรูปแบบของเครื่องตั้งบูชา ซึ่งเป็นการแสดงความอาลัยรัก ความเคารพบูชา อุทิศให้พ่อผู้ล่วงลับ โดยการนำข้าวของและวัตถุต่างๆ ที่มีความหมายต่อความทรงจำและความรู้สึกที่มีค่าเครื่องโต๊ะหมู่บูชา แสดงถึงความกตัญญู ซึ่งเป็นความงดงามในวิถีวัฒนธรรมไทย จากอิทธิพลทางศิลปะลวดลายกระบวนจัน มีการจัดวางข้าวของเครื่องใช้ที่ผสมผสานกันอย่างลงตัว เพื่อใช้แสดงความเคารพบูชาบุคคลสำคัญ หรือรูปบรรพบุรุษเป็นการแสดงออกซึ่งความเคารพสูงสุดของผู้สักการะและการให้ความสำคัญกับสิ่งของรอบตัวอย่างมีคุณค่า โดยใช้ทฤษฎีจินตนิยม¹กับความเป็นมงคลประกอบลงไปในรูปแบบทรงและลวดลาย

จากแรงบันดาลใจเหล่านี้ ทำให้ข้าพเจ้าต้องการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ ผ่านกระบวนการทางทัศนศิลป์ นำมาสร้างสรรค์ผลงานด้วยรูปแบบสัญลักษณ์ตามแบบจิตรกรรมเครื่องตั้งโต๊ะหมู่บูชา เพื่อสื่อสารถึงความรู้สึก ความทรงจำ ความรัก ความผูกพัน ความอบอุ่น ของพ่อ ด้วยข้าวของเครื่องใช้ที่มีความหมายในวิถีชีวิตที่ผ่านมาสร้างสรรค์เป็นผลงานทางทัศนศิลป์

¹ Tonkit, Romanticism แนวคิดแห่งความเพ้อฝัน จินตนาการ และชาตินิยม, เข้าถึงเมื่อ 14 กันยายน, เข้าถึงได้จาก <https://tonkit360.com/44996>.

อิทธิพลทางวัฒนธรรม

สักการะ คือ การกระทำอย่างดีพร้อมมูล การต้อนรับ การให้เกียรติ การแสดงความเคารพ นับถือ การบูชาด้วยสิ่งของหรือเครื่องอันพึงบูชาในปัจจุบัน 4 ซึ่งเรียกว่าเครื่องสักการะ การสักการะเป็นการบูชาและมีเครื่องบูชา มักใช้ของ 4 อย่างคือ ข้าวตอก ดอกไม้ธูปเทียน หรือการจัดตั้งโต๊ะด้วยอาหารคาวที่ปรุงสุก เครื่องดื่ม ขนมตามประเพณีต่างๆ และจัดแต่งอย่างดีประณีตบรรจงสวยงาม เป็นเครื่องบูชาชั้นดี จึงนิยมเรียกตอกันว่าการสักการบูชา เป็นการแสดงออกถึงความเคารพนับถืออย่างสูงต่อบุคคลหรือสิ่งที่ควรเคารพนับถือ นิยมปฏิบัติในวันสำคัญทางวัฒนธรรมของคนไทย

บูชา คือ การแสดงความเคารพ การกราบไหว้ การยกย่องนับถือบุคคลที่ควรเคารพนับถือ เช่น พระพุทธรูป พระสงฆ์ บิดามารดา ครูอาจารย์ ญาติผู้ใหญ่ บุคคลสำคัญทางสังคม ที่ใช้เป็นหลักการยึดเหนี่ยวจิตใจ ถือเป็นเหตุนำความสุขความเจริญและความก้าวหน้าในชีวิตให้แก่ผู้ที่ปฏิบัติ การบูชามีด้วยกันอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ อามิสบูชาและปฏิบัติบูชา อามิสบูชา คือ การปรนนิบัติดูแล การบูชาด้วยสิ่งของ ปฏิบัติบูชา คือ การปฏิบัติตามแบบแผนทางวัฒนธรรม การปฏิบัติตามคำสั่งสอน คำแนะนำ ด้วยความประพฤดีดีและความเต็มใจ

ภาพที่ 1 ภาพเครื่องสักการบูชาวัดไร่จิงภายในพระอุโบสถ

ภาพถ่ายสถานที่จริง 11 ตุลาคม พ.ศ. 2562

ที่มา : ยุทธนา ชมชื่น

ตัวล่างหรือตัวต่ำสุดให้ตั้ง กระจ่างรูป เจริญเทียน หรือ พานกรวยดอกไม้ รูปเทียนแพ หรือ เครื่องทองน้อย

ในกรณีวางพานพุ่มคู่ให้วางพานพุ่มด้านขวามือของผู้วางก่อน แล้วจึงวางพานพุ่มทางด้านซ้ายมือ เนื่องจากวัฒนธรรมประเพณีของสังคมที่ปฏิบัติสืบสานกันมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล ได้ให้ความสำคัญของการเวียนขวา เช่น เมื่อจะเข้าเฝ้าพระพุทธรองค์ก็ให้กระทำทักษิณาวรรตก่อนคือการเวียนขวา ซึ่งเป็นการแสดงความเคารพก่อนเข้าเฝ้าพระพุทธรองค์ ทำให้ในปัจจุบันนี้ได้ให้ความสำคัญทางขวามือเป็นหลัก ดังนั้นเมื่อมีกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา ก็จะมีการเวียนเทียนรอบอุโบสถเพื่อเป็นการรำลึกถึงพระพุทธรองค์ อันเป็นการแสดงความเคารพอย่างสูงสุดของศาสนิกชน

2. การวาง พานพุ่มทอง-พานพุ่มเงิน ให้วางพานพุ่มทองไว้ทางด้านขวามือของผู้วางก่อนแล้วจึงวางพานพุ่มเงินทางด้านซ้ายของผู้วางเป็นลำดับต่อมา สำหรับพานพุ่มทองพานพุ่มเงินที่ใช้วางเป็นเครื่องสักการะ หรือเป็นเครื่องบูชานั้นไม่ควรใช้พานพุ่มที่มียอดเป็นฉัตร เนื่องจากฉัตรเป็นสัญลักษณ์หรือเครื่องอิสริยยศของสถาบันพระมหากษัตริย์

ภาพที่ 2 การวางจัดพานพุ่ม พระอุโบสถวัดราชโอรสารามราชวรวิหาร

ภาพถ่ายสถานที่จริง 4 กันยายน พ.ศ. 2563

ที่มา : ยุทธนา ชมชื่น

อิทธิพลทางศิลปะ

ศิลปกรรมไทยได้รับอิทธิพลจากต่างชาติมายาวนานและพัฒนาสืบเนื่องผสมผสานกับความเชื่อท้องถิ่นจนกลายเป็นศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ราว พ.ศ. 300 จนถึง พ.ศ. 1111 อิทธิพลที่ได้รับทั้งด้านภาษา วรรณกรรม ศิลปกรรม โดยแบ่งเป็นกลุ่มของศิลปะยุคสมัยต่างๆ เริ่มขึ้นในสมัยทวารวดี ศรีวิชัย ลพบุรี อยุธยาจนถึงปัจจุบัน เมื่อคนไทยก่อตัวเป็นชุมชนเมืองหรือประเทศแล้ว ศิลปะดังกล่าวจึงมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทย ช่างไทยมีการประดิษฐ์คิดค้นลวดลายแบบใหม่ จึงสร้างสรรค์ให้ศิลปะมีเอกลักษณ์และลักษณะพิเศษกว่าของชาติอื่น ทำให้รูปแบบศิลปกรรมไทยมีบทบาทอยู่ภายในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และฝังรากความรู้สึกของคนไทยไว้ในงานเหล่านั้น จะเห็นได้จากภาพจิตรกรรม ประติมากรรม ในศาสนสถานของพระพุทธศาสนา หรือเครื่องประดับที่ใช้กับชุดเครื่องแต่งกับโขนละครและนาฏศิลป์ตลอดจนเครื่องใช้ทั่วไป

วัฒนธรรมประเพณีในสังคมไทยที่ส่งผลต่อศิลปกรรมไทย เช่น ความเป็นอยู่และการดำรงชีวิต โดยเฉพาะศิลปกรรมที่สร้างขึ้นให้มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา จะกล่าวได้ว่าศิลปะไทยถูกสร้างเพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนา เป็นการเชื่อมโยงและโน้มน้าวจิตใจของประชาชนให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา จิตรกรรมไทยจัดเป็นภาพเล่าเรื่องที่เขียนขึ้นด้วยความคิดจินตนาการของคนไทย มีลักษณะตามอุดมคติของกระบวนการงานช่างไทย คือ เขียนสีแบนไม่คำนึงถึงแสงและเงานิยมตัดเส้นให้เห็นชัดเจนและเส้นที่ใช้จะแสดงความรู้สึกเคลื่อนไหวนุ่มนวล มักถ่ายทอดเรื่องราวของพระพุทธเจ้าหรือนิทานชาดก

การสร้างสรรค์ศิลปกรรมไทยที่สามารถเข้าใจได้ง่ายด้วยชั้นเชิงช่างของบรรพบุรุษจึงส่งต่ออิทธิพลทางด้านรูปแบบเทคนิคจนถึงปัจจุบัน ข้าพเจ้าได้ศึกษาค้นคว้าแล้วนำมาปฏิบัติจนเกิดความชำนาญและพัฒนาสร้างสรรค์ผลงานด้วยเนื้อหาที่แตกต่างไปจากเรื่องราวทางพระพุทธศาสนาหรือนิทานชาดก การอาศัยรูปแบบจิตรกรรมไทยที่เข้าใจง่ายผสมผสานเทคนิคการทำงานในปัจจุบันก็เป็นการได้รับอิทธิพลจากครูช่างโบราณด้วยเช่นกัน

อิทธิพลทางทัศนธาตุ

รูปทรง (Form) คือ สิ่งที่มีมองเห็นได้ในทัศนศิลป์ เป็นส่วนที่ศิลปินสร้างขึ้นด้วยการประสานกันอย่างมีเอกภาพของทัศนธาตุ (Visual Elements) ซึ่งได้แก่ เส้น น้ำหนักอ่อนแก่ ของขาว-ดำ ที่ว่าง สี และลักษณะพื้นผิว³ รูปทรงสร้างความพอใจต่อความรู้สึกทางสายตา พร้อมกับสร้างเนื้อหาให้กับตัวรูปทรงเอง รูปทรงจึงเป็นสิ่งที่แรกที่จะบ่งบอกให้เห็นถึงกายภาพของวัตถุ สภาพความเป็นจริง ขนาด และสัดส่วน หรือสิ่งต่างๆ ว่าคืออะไร เป็นสิ่งที่บ่งบอกความหมายของภาพได้มากที่สุด รูปทรงจากความงามของวัตถุต่างๆ ในผลงาน จึงเป็นตัวนำความคิด ความรู้สึก สภาวะของจิต มิตินี้ชัดเจนหรือเลื่อนราง และแสดงรายละเอียดในส่วนอื่นๆ ให้ตามมา เพื่อแสดงคุณค่าความสำคัญของรูปทรง และความหมายของสิ่งนั้น

รูปร่าง (Shape) คือ เส้นรอบนอก (Outline) ของสิ่งหนึ่งใช้เส้นประกอบกันเป็นภาพ 2 มิติ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ รูปร่างที่เกิดจากการลอกเลียนแบบธรรมชาติ และรูปร่างที่มนุษย์สร้างขึ้น การเลียนแบบหรือสร้างรูปขึ้นมาใหม่นั้นเพื่อใช้สร้างสรรค์สัญลักษณ์แทนความคิด ความรู้สึก ข้าพเจ้าจึงกำหนดขอบเขตรูปร่างสิ่งของต่างๆ ให้อยู่ในกรอบตามแนวความคิด ไม่ใช่รูปร่างทางความฝันและจินตนาการที่มากเกินไป

สัญลักษณ์ คือ สิ่งที่ใช้แทนความหมายของอีกสิ่งหนึ่ง หรือ สัญลักษณ์ หมายถึง วัตถุ อักษร รูปร่าง หรือสีเส้น ซึ่งใช้ในการสื่อความหมาย ให้เข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน อาจจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ ในทางปรัชญามักมีคำนิยามว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในธรรมชาติ หรือแม้ในจักรวาล สามารถแทนได้ด้วยสัญลักษณ์ทั้งสิ้น⁴ สัญลักษณ์ที่ช่วยสื่อสาร อาจใช้รูปภาพ อักษร การใช้เสียง หรือภาษาทางกาย สัญลักษณ์เป็นสิ่งที่สร้างสื่อแทนในเชิงความหมายที่ความน่าสนใจเป็นอย่างมากให้กับผลงาน อาจเป็นรูปแบบ จังหวะ เทคนิค หรือลักษณะบางอย่างของสิ่งนั้น ข้าพเจ้าจึงใช้วิธีการแทนค่าวัตถุในผลงานด้วยรูปทรงแบบกึ่งสัญลักษณ์ที่สามารถระบุชนิดของวัตถุได้ สามารถสื่อถึงวัตถุประสงค์ของการแสดงออกในผลงานศิลปะได้

³ ชลูด นิ่มเสมอ, องค์ประกอบของศิลปะ, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2559), 30.

⁴ เรื่องเดียวกัน

สี (COLOUR) คือ เป็นทัศนธาตุหนึ่งที่มีคุณลักษณะของทัศนธาตุทั้งหลายรวมกันครบถ้วน คือมีเส้น น้ำหนัก แบบรูปของที่ว่าง และลักษณะผิว นอกจากนั้นยังมีคุณลักษณะพิเศษเพิ่มขึ้นอีก 2 ประการ คือ ความเป็นสี และความจัดของสี⁵ ลักษณะกระทบต่อสายตาให้เห็นเป็นสีมีผลถึงจิตวิทยา คือมีอำนาจให้เกิดความเข้มของแสงที่อารมณ์และความรู้สึกได้ การที่ได้เห็นสีจากสายตาสายตาจะส่งความรู้สึกไปยังสมองทำให้เกิดความรู้สึกต่างๆ ตามอิทธิพลของสี เช่น สดชื่น ร้อน ตื่นเต้น เศร้า สีมี่ความหมายอย่างมากเพราะศิลปินต้องการใช้สีเป็นเครื่องสื่อสาร สะท้อนความรู้สึกนั้นให้บังเกิดแก่ผู้ชมผลงาน ทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวนั้นล้วนแต่มีสีสันแตกต่างกันมากมาย เรื่องราวของสีนั้นมีหลักวิชาเป็นวิทยาศาสตร์ จึงควรทำความเข้าใจวิทยาศาสตร์ของสี จะบรรลุผลสำเร็จในงานมากขึ้น ถ้าได้ศึกษาเรื่องสีดีพอแล้ว งานศิลปะก็จะประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

อิทธิพลจากสีดำ

วัฒนธรรมทางชนชาติตะวันออกเมื่อนึกถึง สีดำ ก็มักจะนึกถึงความเศร้า ความตาย และเรื่องราวลึกลับที่เป็นความหมายฝังลึกซ่อนเร้น หลายวัฒนธรรมสีดำกลายเป็นสีที่รับรู้กันทั่วไปว่าเป็นสีของการไว้ทุกข์ อย่างเช่นวัฒนธรรมตะวันตก ที่มีระเบียบแบบปฏิบัติอย่างชัดเจนเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายไว้ทุกข์

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สีดำถือเป็นหนึ่งในโทนสีแรกๆ ที่มนุษย์ยุคหินใช้วาดภาพเขียนในถ้ำ มีการค้นพบภาพวาดกระทิงและสัตว์ต่างๆ ในถ้ำลาสโกซ์ (Lascaux) ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งมีอายุเก่าแก่มากกว่า 10,000 ปี โดยการใช้ถ่านหิน แต่ต่อมาพวกมนุษย์ยุคหินก็เริ่มใช้กระดูกและเขาสัตว์มาเผาไฟเพื่อสร้างสีดำให้เข้มขึ้น⁶

ในวัฒนธรรมกรีกโบราณ สีดำยังจัดเป็นโทนสีของโลกแห่งวิญญาน ที่ถูกแบ่งโดยแม่น้ำแอเคอรอน (Acheron) ซึ่งเป็นหนึ่งในแม่น้ำสีดำตามความเชื่อในเทพปกรณัมกรีก โดยมีชื่อเรียกแม่น้ำอีกชื่อว่า ‘แม่น้ำแห่งความโศกเศร้า’⁷

⁵ เรื่องเดียวกัน, 84-85.

⁶ POP KAMPON, เปิดประวัติศาสตร์“สีดำ”โทนสีที่มากกว่าการไว้ทุกข์ ความเศร้า และโลกวิญญาน, เข้าถึงเมื่อ 10 กุมภาพันธ์, เข้าถึงได้จาก <http://gqthailand.com>.

⁷ วิกิภาษาไทย, ดำ นิรุกติศาสตร์และศิลปะ, เข้าถึงเมื่อ 14 กันยายน พ.ศ.2564, เข้าถึงได้จาก [https://hmong.in.th/wiki/Black_%26_White_\(whisky\)](https://hmong.in.th/wiki/Black_%26_White_(whisky))

สีดำในความเชื่อยุคศตวรรษที่ 12 - 19 ของเครื่องแต่งกายนอกจากจะมีความเชื่อเกี่ยวข้องกับโลกหลังความตายแล้ว ยังกลายเป็นสีของเครื่องแต่งกายที่ถูกใช้ในศาสนา ซึ่งขณะตอนนั้นเหล่านักบวชศาสนาคริสต์จะเลือกสวมใส่เสื้อผ้าสีดำ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนและการแสดงตนให้เห็นว่าเป็นผู้สำนึกผิดต่อบาป

สีดำยังได้รับความหมายใหม่ให้หมายถึงอำนาจ ความมีเกียรติ ความอ่อนน้อมถ่อมตน และการเป็นผู้ที่เจริญแล้ว ในอดีตสีดำจึงกลายเป็นสีเสื้อผ้าที่เหล่าราชวงศ์และขุนนางทั้งหมดของประเทศในแถบยุโรปสวมใส่ ความหมายของสีดำก็เริ่มเปลี่ยนแปลงสู่แง่ลบอีกครั้งเมื่อยุโรปและทวีปอเมริกาเกิดความกลัวที่เกี่ยวกับเรื่องเวทมนตร์และแม่มด ซึ่งมีที่มาจากพิธีการสวดมนต์บูชาภูตผี โดยพิธีดังกล่าวมักมีส่วนประกอบของสัตว์ที่มีสีดำอยู่ด้วยไม่ว่าจะเป็นแพะ สุนัข หม่าป่า หมี หรือแมวดำ

เสื้อผ้าโทนดำตอนช่วงปลายศตวรรษที่ 18 ยังสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญา วรรณกรรม และศิลปกรรมรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นที่เรียกว่า ศิลปะจินตนิยม (Romanticism) ซึ่งถือกำเนิดในช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป โทนสีดำจึงถูกมองว่าเป็นความโศกเศร้าอันงดงาม ซึ่งแสดงออกผ่านบทกวีและเรื่องเล่า ปัจจุบันสีดำจึงมีความหมายซับซ้อนมากกว่าแค่เสื้อผ้าไว้ทุกข์ สีดำนั้นในความจริงไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องของความเศร้าและความตาย เพราะสีดำยังสามารถสื่อความหมายได้มากมาย ไม่ว่าจะเป็นความร่ำรวย ความเป็นอิสระ พลังอำนาจ ความแข็งแกร่ง

อิทธิพลจากรูปแบบจิตรกรรมเครื่องตั้งกระบวนจีน

ในภาพจิตรกรรมเครื่องโต๊ะบูชาหรือเรียกเครื่องตั้ง เป็นภาพสองมิติ รูปแบบกึ่งสัญลักษณ์ ตัววัตถุมีลักษณะใกล้เคียงกันทั้งใกล้และไกล ไม่แสดงแสงเงาไม่มีเงาตกทอด ไม่ใช่จุดรวมสายตา การแสดงออกโดยใช้วัตถุสิ่งของ ข้าวของเครื่องใช้ในยุคนั้นนั้น อาจเป็นสินค้านำเข้าหรือสิ่งของวัตถุทางความเชื่อในท้องถิ่น

สิ่งที่ได้รับอิทธิพลจากจิตรกรรมเครื่องตั้งกระบวนจีน ภาพจิตรกรรมเครื่องบูชาสีดำได้รับอิทธิพลจากการออกแบบลวดลายและการจัดวาง ภายในภาพมีวัตถุต่างๆ เช่น แจกันดอกไม้ เชียงเทียน หนังสือ กรอบรูป อาหาร มีความเป็นเอกภาพและความสัมพันธ์กันของวัตถุในองค์ประกอบ การใช้เส้นอย่างครู่ช่างโบราณแต่ไม่เน้นสีสัน เป็นศิลปะชั้นครูที่เป็นต้นแบบอย่างสมบูรณ์ ภาพสัญลักษณ์ดอกไม้ที่มักพบในภาพเขียนเครื่องตั้งกระบวนจีน คือ ดอกบัวและดอกพุทตาน สำหรับชาวจีน ดอกบัวคือความเป็นนิรันดร์ไม่จบสิ้น ในเมืองไทยนิยมบูชาพระด้วยดอกบัว ซึ่งเป็นดอกไม้ที่สื่อถึงความบริสุทธิ์ อีกหนึ่งชนิดคือดอกพุทตาน มีดอกสวยงามเปลี่ยนสีได้เป็น 3 สีในดอกเดียวกัน มีความเชื่ออีกว่าเป็นไม้มงคล เพราะมีดอกเปลี่ยนสีได้ถึง 3 สี ซึ่งเปรียบเสมือนกับชีวิตคนที่เกิดมาเป็น

สิ่งมีชีวิตที่เกิดขึ้นมาและแก่เฒ่าตามวัฏจักรก็เหมือนสีของดอก "พุทตาน" เมื่อแย้มบานครั้งแรกจะเป็นสีขาวเปรียบได้กับเด็กใสบริสุทธิ์และเปลี่ยนเป็นสีชมพูเปรียบเสมือนคนหนุ่มสาว และจะเป็นสีแดงเข้มร่วงโรยไปจากต้นเหมือนคนแก่วัยชราที่รอวันสิ้นอายุขัย นิยมปลูกกันแพร่หลายในประเทศจีน ในภาพวาดมักจัดวางดอกไม้ทั้งสองชนิดจะเสียบปักไว้ในแจกัน

ภาพที่ 3 ภาพจิตรกรรมเครื่องโต๊ะบูชา พระอุโบสถวัดราชโอรสารามราชวรวิหาร

ภาพถ่ายสถานที่จริง 8 สิงหาคม พ.ศ. 2563

ที่มา : ยุทธนา ชมชื่น

ภาพที่ 4 ภาพอาหารจิตรกรรมเครื่องโต๊ะบูชา พระอุโบสถวัดราชโอรสารามราชวรวิหาร
ภาพถ่ายสถานที่จริง 8 สิงหาคม พ.ศ. 2563
ที่มา : ยุทธนา ชมชื่น

ภาพที่ 5 ภาพรูปเคารพสิงห์ในภาพจิตรกรรมเครื่องโต๊ะบูชา พระอุโบสถวัดราชโอรสารามราชวรวิหาร
 ภาพถ่ายสถานที่จริง 8 สิงหาคม พ.ศ. 2563

ที่มา : ยุทธนา ชมชื่น

ภาพที่ 6 ผลไม้ หน้ันโถว หนังสือในจิตรกรรมเครื่องโต๊ะบูชา

พระอุโบสถวัดราชโอรสารามราชวรวิหาร ภาพถ่ายสถานที่จริง 8 สิงหาคม พ.ศ. 2563

ที่มา : ยุทธนา ชมชื่น

ภาพที่ 7 ภาพเครื่องดนตรีในจิตรกรรมเครื่องโต๊ะบูชา พระอุโบสถวัดราชโอรสารามราชวรวิหาร
ภาพถ่ายสถานที่จริง 8 สิงหาคม พ.ศ. 2563

ที่มา : ยุทธนา ชมชื่น

ภาพที่ 8 ภาพภาพพู่กันในจิตรกรรมเครื่องโต๊ะบูชา พระอุโบสถวัดราชโอรสารามราชวรวิหาร

ภาพถ่ายสถานที่จริง 8 สิงหาคม พ.ศ. 2563

ที่มา : ยุทธนา ชมชื่น

ความบันเทิงใจจากประสบการณ์ทางด้านวัตถุ

สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งที่เราสัมผัสได้และมีความหมาย ความทรงจำจากวัตถุท่ามกลางกาลเวลาช่วงขณะนั้น ความทรงจำที่ได้รับจากสิ่งของหรือสัญลักษณ์ได้ ลางเลือนเปลี่ยนแปลงไปบ้าง หรือความสำคัญของสิ่งของเหล่านั้นอาจลดน้อยลงไปตามกาลเวลา ภาพสิ่งของเหล่านั้นในอดีตซึ่งส่วนใหญ่แสดงถึงชีวิตความเป็นอยู่ในฐานะ ความมั่งมี ความยากจน ความต้องการ ความเร่งแค้น หรือ ศาสนา ดังนั้นทุกอย่างที่นำมาใช้แสดงออกทางทัศนศิลป์มักจะมี ความหมายแทบทั้งสิ้น ในปัจจุบันภาพความทรงจำจากสิ่งของอาจไม่ชัดเจนหรือเลือนหายไป แต่เมื่อหันกลับมาย้อนคิดถึงและกระตุ้นความทรงจำ ความรู้สึกช่วงเวลานั้นก็ค่อยๆ กลับมาชัดเจนขึ้น อีกครั้ง สำหรับประสบการณ์ของข้าพเจ้า งานศิลปะที่ได้ประสบพบเจอในอดีต นำมาแสดงออกทาง ทัศนศิลป์

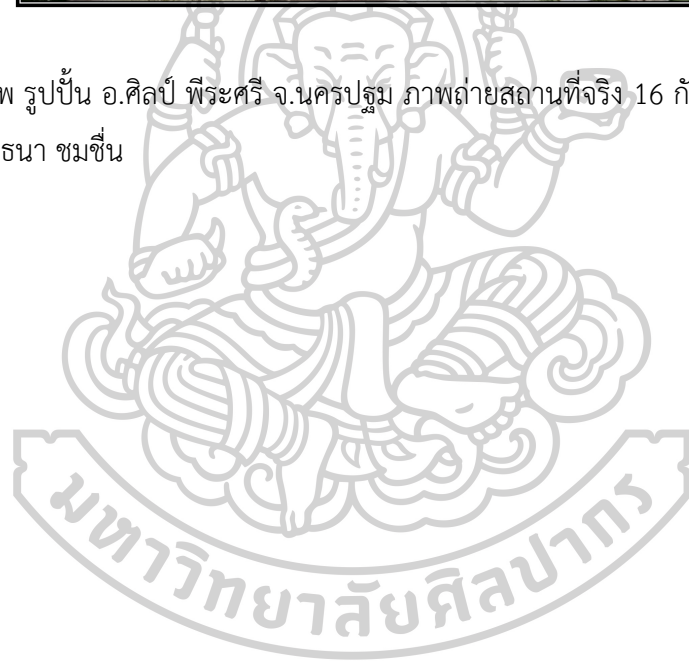
ภาพที่ 9 ภาพ บูชาพระพุทธรูป วัดทับกระดาน ภาพถ่ายสถานที่จริง 17 มิถุนายน พ.ศ. 2561
ที่มา : ยุทธนา ชมชื่น

ภาพที่ 10 ภาพเครื่องสักการบูชาบริเวณพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
จ.พระนครศรีอยุธยา ภาพถ่ายสถานที่จริง 24 มีนาคม พ.ศ. 2564
ที่มา : ยุทธนา ชมชื่น

ภาพที่ 11 ภาพ รูปปั้น อ.ศิลป์ พีระศรี จ.นครปฐม ภาพถ่ายสถานที่จริง 16 กันยายน พ.ศ. 2561
ที่มา : ยุทธนา ชมชื่น

ภาพที่ 12 ภาพ มุมสักการะ พุ่มพวง ดวงจันทร์ วัดทับกระดาน ภาพถ่ายสถานที่จริง
17 มิถุนายน พ.ศ. 2561
ที่มา : ยุทธนา ชมชื่น

ข้อมูลและอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ ที่มาแนวความคิดและแรงบันดาลใจ อิทธิพลทางวัฒนธรรม ลักษณะเครื่องใช้เครื่องบูชาในพิธีมงคลทางพระพุทธศาสนา วิธีจัดวางพานพุ่มเป็นเครื่องสักการะ อิทธิพลทางศิลปะ อิทธิพลทางทัศนธาตุ อิทธิพลจากสีคำ อิทธิพลจากรูปแบบจิตรกรรมเครื่องตั้งกระบวนจัน ความบันเทิงใจจากประสบการณ์ทางด้านวัตถุ เป็นการศึกษาข้อมูลเพื่อการสร้างสรรค์ นำไปสู่กระบวนการทดลองทางเทคนิคและรูปแบบทางทัศนศิลป์ ถือเป็นความสำคัญมากต่อการอ้างอิงถึงที่มาของผลงานวิทยานิพนธ์

บทที่ 3

ขั้นตอนและกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า เป็นการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบจิตรกรรมไทยเครื่องตั้งบูชา อิทธิพลที่ได้รับจากจิตรกรรมลวดลายกระบวนจีน ผสมผสานกับการใช้สิ่งของเครื่องใช้ที่ได้รับจากประสบการณ์โดยตรงจากสิ่งที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพ่อ ทำให้ข้าพเจ้าต้องการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมที่แสดงออกเชิงสัญลักษณ์ผ่านกระบวนการทางทัศนศิลป์ เพื่อสื่อสารความรู้สึก ความรัก ความผูกพัน ความทรงจำจากความอบอุ่นของพ่อ ด้วยข้าวของเครื่องใช้ที่มีความหมายในวิถีชีวิตที่ผ่านมา การสร้างสรรค์ผลงานจำเป็นต้องค้นคว้าและแก้ไขไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำคัญ การดำเนินงานสร้างสรรค์จึงได้กำหนดรูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์ดังนี้

- ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล
- ขั้นตอนการประมวลความคิดเชิงทัศนศิลป์
- ขั้นตอนในการสร้างสรรค์

ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและค้นคว้า เพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อหลัก คือ

1. วิถีในความเชื่อของการบูชา อิทธิพลทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับคนไทย
2. รูปแบบทางศิลปกรรมไทยในภาพเขียนเครื่องตั้งกระบวนจีน เก็บเกี่ยวข้อมูลทางศิลปะโดยใช้หลักการการสังเกตโดยการสำรวจพื้นที่จริง
3. สืบค้นข้อมูลจากสิ่งของและส่งผลต่อสภาพจิตใจสภาพอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับพ่อของตนเอง

วิถีในความเชื่อของการบูชา อิทธิพลทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับคนไทย

ข้อมูลที่ต้องศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจพื้นฐาน เกี่ยวกับวิถีความเชื่อของการสักการบูชา และวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย ซึ่งมีความละเอียดอ่อนลึกซึ้งต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับจารีตประเพณีและอิทธิพลต่อเนื่องทางสังคม ก่อนจะนำไปสู่การสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นแบบภาพร่าง โดยการศึกษาจากสถานที่จริงและเอกสารตำราในความเชื่อนั้น มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของการสักการบูชาอย่างไร แสดงเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลทางวัฒนธรรมและรูปลักษณะวิธีการ อันนำไปสู่รูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานขั้นต่อไป

รูปแบบทางศิลปกรรมไทยในภาพเขียนเครื่องตั้งกระบวนจีน เก็บเกี่ยวข้อมูลทางศิลปะโดยใช้หลักการการสังเกตโดยการสำรวจพื้นที่จริงและเอกสาร

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจำเป็นต้องค้นคว้าตำราและเอกสาร เพื่อทำความเข้าใจกับรูปแบบจิตรกรรมเครื่องตั้งกระบวนจีนว่ามีความสัมพันธ์วิถีชีวิตของสังคมไทยอย่างไร สามารถนำมาใช้แสดงออกผ่านผลงานสร้างสรรค์ได้หรือไม่ นอกจากข้อมูลที่จะศึกษาค้นคว้าในตำราและเอกสารแล้วนั้น จำเป็นต้องมีการสังเกตการณ์จากสถานที่จริงร่วมด้วย เพื่อหาแนวทางการเป็นไปได้ของการสร้างสรรค์ผลงานขั้นต่อไป การสังเกตภาพเขียนของครูช่างนั้นได้ผลสัมฤทธิ์มาก สามารถที่จะหยิบยกนำมาขยายขอบเขตของเนื้อหาในผลงานศิลปะของข้าพเจ้าต่อไปได้ พบว่าภาพจิตรกรรมเหล่านั้นได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมเครื่องตั้งสักการะอย่างจีน ภายในเขียนภาพจิตรกรรมเครื่องสักการบูชาจะพบวัตถุสิ่งของต่างๆ เช่น แจกันดอกไม้ เชิงเทียน หนังสือ กรอบรูป หรือเครื่องดนตรี น่าจะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตร่วมยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ข้าพเจ้าต้องนำเสนอในผลงานการจัดวางสิ่งของบนโต๊ะสักการบูชาที่มีความเป็นเอกภาพและความสัมพันธ์กันของวัตถุในองค์ประกอบ การใช้เส้น การจัดวางรูปทรง การซ้อนทับ สามารถเข้าใจได้และนำมาเป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าได้เป็นอย่างดี

วัตถุสิ่งของแทนความรู้สึก

วัตถุสิ่งของที่ส่งผลต่อสภาพจิตใจสภาพอารมณ์ความรู้สึกโดยอาศัยประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพ่อมาสื่อสารหาความหมาย ต้นเหตุของแรงบันดาลใจ คือ ต้องการที่จะสร้างสรรค์งานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับพ่อ เมื่อข้าพเจ้าคิดทบทวนถึงอดีตพบว่า มีเรื่องราวมากมายที่ทำให้นึกถึงพ่อ จึงเป็นต้นเหตุให้ค้นหาสิ่งแทนหรือที่เรียกว่า สัญลักษณ์แทนความรู้สึกแทนความคิดถึง เมื่อได้ข้อมูลเหล่านั้น

จึงจะหยิบยกมาสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการทางศิลปะไทย เพื่อสร้างความงามให้กับวัตถุสิ่งของ เหล่านั้นเป็นเหมือนการแปรค่าความยิ่งใหญ่ผ่านสิ่งของ ให้สมกับความดีงามของพ่อที่มีให้ต่อข้าพเจ้า

ขั้นตอนการประมวลความคิดเชิงทัศนศิลป์

ด้วยอิทธิพลทางพระพุทธศาสนานิกายมหายานที่มีคติบุขารูปเคารพ จึงมีความนิยมตั้งเครื่องสักการบูชา เครื่องสักการบูชาในพระพุทธศาสนานั้นจะประกอบด้วยสิ่งของสามอย่าง คือ ดอกไม้ รูป เทียน^๘ ไทยเป็นชาติหนึ่งที่มีวัฒนธรรมประเพณีนิยมบูชาในรูปเคารพทางพระพุทธศาสนา หรือ บรรพบุรุษ

ในผลงานจิตรกรรมของข้าพเจ้าจึงใช้สัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องและวัตถุสิ่งของที่ได้รับจากประสบการณ์โดยตรงจากสิ่งที่อยู่รอบตัว มาแสดงออกและสื่อสารความรู้สึกถึงความรัก ความผูกพัน ความทรงจำจากความอบอุ่นของพ่อในวิถีชีวิตที่ผ่านมา สื่อความหมายด้วยทัศนธาตุทางศิลปะดังต่อไปนี้

รูปทรง (form) คือ รูปทรงต่างๆ และสิ่งที่มองเห็นได้ในผลงานของข้าพเจ้า สร้างขึ้นด้วยการประสานกันอย่างเป็นกลุ่มและจัดวางอยู่บนพื้นที่หนึ่ง จะประกอบไปด้วยรูปทรงสามมิติที่ให้ความรู้สึกรับรู้ถึงวิถีชีวิต รูปทรงที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน จัดวางลักษณะคล้ายเครื่องตั้งสักการบูชา ด้วยโครงสร้างที่ทำให้รู้สึกนิ่งสงบหนาแน่นไปด้วยวัตถุ เช่น โต๊ะหมู่ แจกันดอกไม้ อาหาร และสิ่งของอื่นๆ รูปทรงของโต๊ะหมู่หรือม้านั่งเป็นสิ่งแรกที่มองเห็นเป็นองค์ประกอบหลักของภาพ ถูกซ้อนทับด้วยวัตถุ ถ้วยชาม แจกัน เครื่องอาหาร ประดับด้วยดอกไม้ และสิ่งของอื่น เป็นสิ่งที่บอกถึงวิถีชีวิตความเป็นมา แสดงออกด้วยความงามของวัตถุต่างๆ ในผลงาน เป็นตัวบ่งบอกถึงความเคารพ ความรัก ความศรัทธาที่มีต่อบรรพบุรุษ และกระตุ้นอารมณ์ด้วยโทนสีค่าน้ำหนักขาว เทา ดำ บนพื้นที่ของรูปทรงและที่ว่าง ให้บรรลุเป้าหมายและจุดประสงค์ของการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมของข้าพเจ้า

สี (Color) ผลงานสร้างสรรค์ที่ต้องการแสดงออกถึงความเคารพต่อบรรพบุรุษบนพื้นฐานของความโศกเศร้าและสูญเสีย ในรูปแบบจิตรกรรมโต๊ะหมู่เครื่องสักการบูชา เพื่อเป็นตัวกำหนดความรู้สึกในผลงานจิตรกรรม จึงใช้สีโทนเดียวมาสร้างความนิ่งและแสดงออกถึงความโศกเศร้า ขณะเดียวกันสีที่ใช้อย่างส่งผลให้ระลึกถึงความทรงจำในอดีตอีกด้วย สีที่ใช้ในผลงานจะคำนึงถึงน้ำหนักสีของภาพเป็นสำคัญ ดังนั้นหลักการใช้สี การจัดวางตำแหน่งของสี จึงถูกควบคุมด้วยลักษณะของ

^๘ สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกรมศิลปากร, นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ วัดเบญจมบพิตร, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2553), 140.

ค่าน้ำหนักอ่อนแก่เพียงเท่านั้น โดยข้าพเจ้าใช้น้ำหนักที่หนักแน่น เข้ม มีดมน เพื่อสร้างบรรยากาศของภาพให้ดูสงบนิ่งและแฝงความซ่อนเร้นทางอารมณ์ที่อ่อนไหว

น้ำหนักอ่อนแก่ (Underweight) ข้าพเจ้าให้ความสำคัญในค่าน้ำหนักของโทนสีบนตัววัตถุ ค่าน้ำหนักอ่อนแก่เป็นตัวสร้างมิติให้กับตัวผลงานสร้างสรรค์ มิได้สร้างความเด่นชัดหรือความเลื่อนกลางในลักษณะกลืนหายไปกับบรรยากาศ แต่ที่สำคัญคือการแบ่งน้ำหนักสีของวัตถุตามลักษณะการเขียนอย่างจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ภาพถูกสร้างความลึกและความกลมกลืนที่เกิดขึ้นได้จากการแบ่งน้ำหนักอ่อนแก่และเส้นรอบรูปทรง ภาพที่เกิดมิติจึงมาจากการทับซ้อนของรูปทรง ข้าพเจ้าจึงเลือกใช้ค่าน้ำหนักที่เหมาะสมกับรายละเอียดภายในส่วนประกอบของภาพผลงานสร้างสรรค์ จุดเด่นที่ต้องการเน้นความสำคัญใช้ค่าน้ำหนักที่อ่อนกว่าเสมือนแสงสว่างที่ออกมาจากตัววัตถุ ส่วนที่เป็นจุดรองขององค์ประกอบจะถูกซ่อนทับและไม่ให้ความสำคัญกับรายละเอียดมากนัก วัตถุจะถูกคลุมด้วยโทสีที่มีค่าน้ำหนักมากกว่าหรือเข้มกว่าที่ค่าน้ำหนักของสีเกือบเทียบเท่ากับพื้นหลัง

พื้นที่ว่าง (Free space) พื้นที่ว่างเป็นปัจจัยสำคัญภายในองค์ประกอบของภาพ การวางเว้นบนพื้นที่ของผลงานในบางส่วนจะส่งผลให้มีมิติลึกที่หาขอบเขตมิได้ วัตถุที่ถูกทับซ้อนด้านหลังของภาพทำให้เกิดมิติ พื้นที่ว่างจึงมีความสัมพันธ์กับรูปทรงและทัศนธาตุอื่นๆ ทุกชนิด พื้นที่ว่างในผลงานของข้าพเจ้าถือเป็นพื้นที่ของบรรยากาศ พื้นหลังที่มีได้แสดงรายละเอียดใดๆ หรือมีก็น้อย ต้องการแสดงมิติของช่วงเวลาความนิ่งสงบซึ่งแฝงอารมณ์ความรู้ที่ลึกอ้างว้าง เค้างกว้าง และไร้จุดหมาย พื้นที่ว่างยังเป็นส่วนที่ทำให้รายละเอียดของรูปทรงวัตถุมีความเด่นชัดขึ้น ดังนั้นการใช้พื้นที่ว่างในผลงานของข้าพเจ้าจึงมีความสำคัญ สามารถแสดงนัยยะทางความรู้ลึกถึงความโศกเศร้าที่ไร้จุดหมายได้

ขั้นตอนในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

การสร้างแบบภาพร่าง

การสร้างแบบภาพร่างเป็นขั้นตอนที่จะทำให้เห็นถึงโครงสร้างโดยรวมของภาพ เพื่อกำหนดสัดส่วนให้เห็นชัดเจนและแน่นอน แบบภาพร่างลายเส้นเกิดจากโครงสร้างของโต๊ะหมู่บูชา แสดงถึงลักษณะ จังหวะ ทิศทางและตำแหน่งขององค์ประกอบ เมื่อกำหนดรูปทรงแล้วจึงนำมาเลือกสรรจัดวางรายละเอียดที่เหมาะสม แบบภาพร่างจะทำให้เห็นถึงเรื่องราวเนื้อหาของผลงานสร้างสรรค์ที่ลงตัว จากนั้นก็ดำเนินงานตามลำดับแผนการขั้นต่อไป

เมื่อสร้างแบบภาพร่างเป็นที่เรียบร้อยแล้วขั้นตอนต่อไป จึงกำหนดค่าน้ำหนักของสี ผลงานสร้างสรรค์เลือกใช้สีโทนขาว เทา ดำ การกำหนดค่าน้ำหนักของสีเพื่อให้เกิดความชัดเจนในองค์ประกอบของภาพจิตรกรรม มีขอบเขตเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงานเป็นแบบ 2 มิติอย่างจิตรกรรมไทย การทำงานศิลปะของข้าพเจ้าได้ประมวลภาพความคิดจากประเด็น เครื่องบูชาสีดำเพื่อให้เกิดความลงตัวทางการสร้างสรรค์อย่างสูงสุด

การสร้างสรรค์จิตรกรรม

การปฏิบัติงานสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “เครื่องบูชาสีดำ” เมื่อจัดการองค์ประกอบและโครงสร้างรวมถึงเนื้อหาของสาระเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการปฏิบัติงานสร้างสรรค์ชิ้นเป็นผลงานจริง โดยมีขั้นตอนเรียงลำดับต่อไปนี้

- การเตรียมผ้าใบสำหรับขึ้นชิ้นงาน เมื่อซิงผ้าใบกับโครงไม้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงใช้สีรองพื้นสีน้ำพลาสติกทาลงบนพื้นผ้าใบที่ละชั้น เพื่อทำให้เกิดความหนา ทำให้พื้นผิวเรียบง่ายต่อการเขียน
- การร่างภาพเพื่อหาองค์ประกอบโครงสร้างของภาพ เพื่อกำหนดสัดส่วนลายเส้นแบบคร่าวๆ เมื่อแบบลงตัวแล้วจึงขึ้นชิ้นงาน
- การลงสีและน้ำหนักร่อนแก่ เมื่อภาพจิตรกรรมใช้สีโทนขาวดำเป็นหลักเป็นสีโทนเดียว จึงลงสีให้ได้ค่าน้ำหนักโดยรวมตามที่ต้องการ เพื่อหาระยะการซ้อนทับของวัตถุ ความต้องการจัดวางองค์ประกอบภาพที่ดูสงบนิ่งไม่มีการเคลื่อนไหวจึงค่อนข้างใช้สีอย่างเรียบเนียน
- การเก็บรายละเอียดตัววัตถุสร้างแสงสว่างหรือน้ำหนักเข้มเพื่อเพิ่มมิติในผลงาน
- การร่างลวดลายประกอบเพื่อเพิ่มความน่าสนใจยิ่งขึ้นต่อวัตถุระยะหน้า การใส่ลวดลายประกอบนั้นจะทำให้ผลงานดูมีความสมบูรณ์ แต่ไม่ให้โดดเด่นจนเกินไป
- การแต่งรายละเอียดขั้นสุดท้ายเพื่อความเรียบร้อยของผลงานและความสมบูรณ์ของชิ้นงาน

ชิ้นงาน

การเตรียมผ้าใบสำหรับสร้างสรค้งงานวิทยานิพนธ์

การเตรียมผ้าใบสำหรับขึ้นชั้นงาน เมื่อซึงผ้าใบกับโครงไม้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงใช้สีรองพื้นสีน้ำพลาสติกทาลงบนพื้นผ้าใบทีละชั้น เพื่อทำให้เกิดความหนา ทำให้พื้นผิวเรียบง่ายต่อการเขียนชั้นงานวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 13 อุปกรณ์ซึงผ้าใบกับโครงไม้

ภาพที่ 14 อุปกรณ์ทาสีรองพื้น

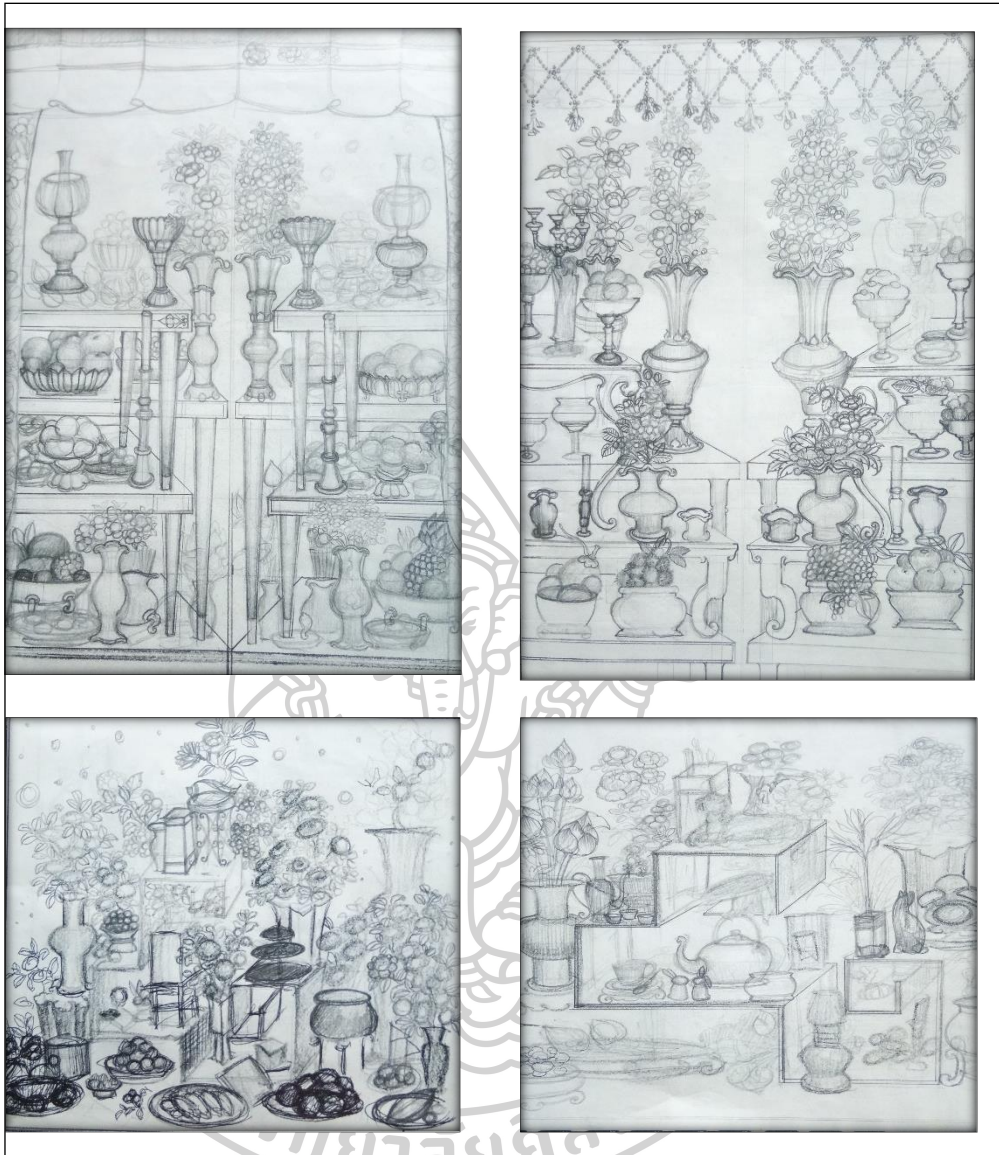
ภาพที่ 15 อุปกรณ์เขียนสี

ขั้นตอนภาพร่างก่อนสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

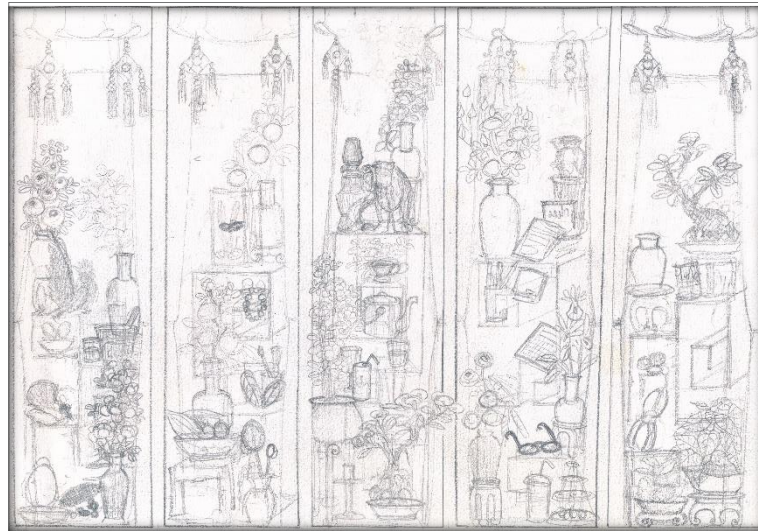
การร่างภาพเพื่อหาองค์ประกอบโครงสร้างของภาพ เพื่อสรุปหาขึ้นที่สามารถนำมา
สร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ จึงกำหนดสัดส่วนลายเส้นแบบคร่าวๆ เมื่อแบบลงตัวแล้วจึงขึ้นชิ้นงาน
วิทยานิพนธ์

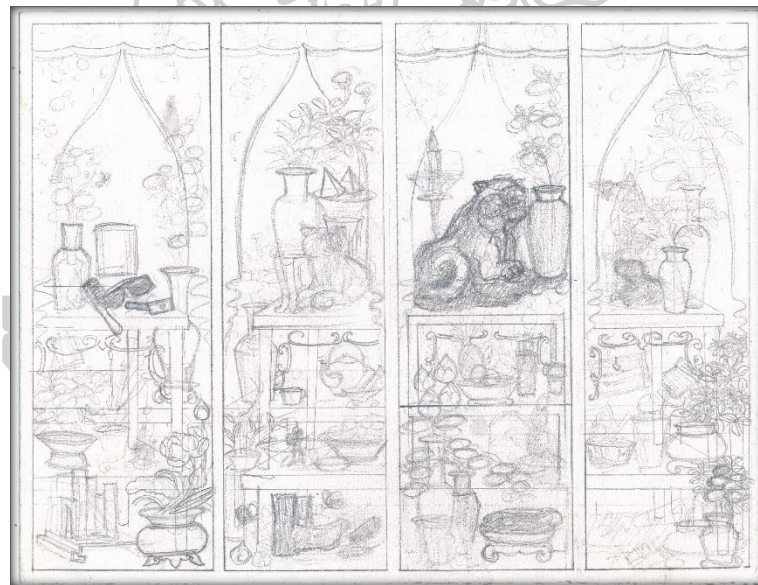
ภาพที่ 16 แบบภาพร่างผลงาน

ภาพที่ 17 แบบภาพร่างผลงาน

ภาพที่ 18 แบบภาพร่างผลงาน

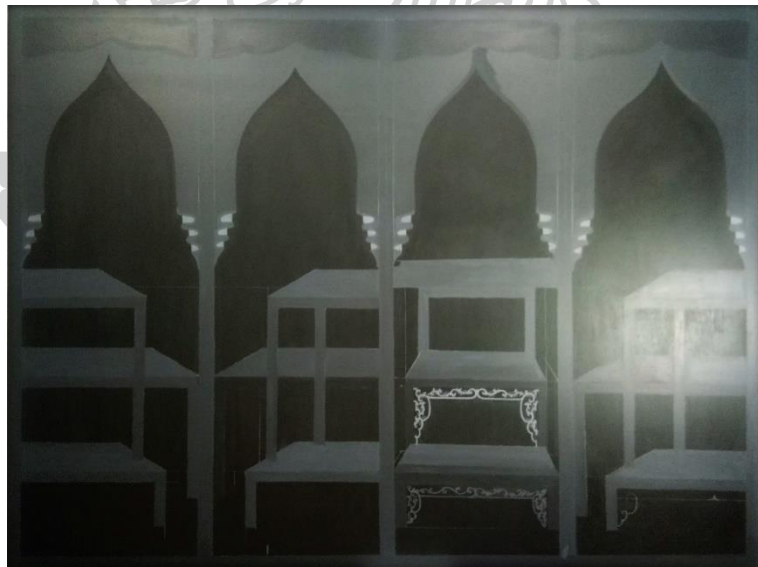

ภาพที่ 19 แบบภาพร่างผลงาน

ขั้นตอนสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 20 ภาพขั้นตอนทาสีรองพื้นชั้นแรกด้วยสีดำ

ภาพที่ 21 กำหนดโครงสร้างด้วยชั้นวางเพื่อสร้างมิติในผลงาน

ภาพที่ 22 การลงสีและน้ำหนักร่อนแก่ เมื่อภาพจิตรกรรมใช้สีโทนขาวดำเป็นหลักเป็นสีโทนเดียว จึงลงสีให้ได้ค่าน้ำหนักโดยรวมตามที่ต้องการ เพื่อหาระยะการซ้อนทับของวัตถุ ความต้องการจัดวางองค์ประกอบภาพที่ดูสงบนิ่งไม่มีการเคลื่อนไหวจึงค่อนข้างใช้สีอย่างเรียบเนียน

ภาพที่ 23 การร่างลวดลายประกอบเพื่อเพิ่มความน่าสนใจยิ่งขึ้นต่อวัตถุระยะหน้า การใส่ลวดลายประกอบนั้นจะทำให้ผลงานดูมีความสมบูรณ์ แต่ไม่ให้โดดเด่นจนเกินไป

ภาพที่ 24 การแต่งรายละเอียดขั้นสุดท้ายเพื่อความเรียบร้อยของผลงานและความสมบูรณ์ของชิ้นงาน
วิทยานิพนธ์

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์เป็นขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จ
สมบูรณ์ จากความสำคัญของที่มา จุดประสงค์ของการสร้างสรรค์และขั้นตอนรวบรวมข้อมูลทาง
ความคิด เมื่อปฏิบัติงานทำให้พบปัญหาต่างๆ ของการทดลองสร้างสรรค์ผลงาน จึงเกิดการปรับปรุง
และแก้ไขทำให้ผลงานบรรลุผลสำเร็จ การส่งประเมินผลงานวิทยานิพนธ์ได้รับคำวิจารณ์จาก
คณาจารย์และคณะกรรมการหลักทำให้ผลงานวิทยานิพนธ์เกิดการแก้ไขและพัฒนามากขึ้น

บทที่ 4

การวิเคราะห์และการพัฒนาผลงานวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรคผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “เครื่องบูชาสีดำ” มีความประสบผลสำเร็จในการแสดงออก การสร้างประเด็นเนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูลทางวิชาการจนกลายมาเป็นแบบภาพร่างองค์ประกอบไปจนถึงกระบวนการสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรม โดยใช้เวลาค้นหารูปแบบให้สอดคล้องกับประเด็นทางความคิดในช่วงเวลาของความสะเทือนใจอย่างไม่คาดคิด จนได้รับอิทธิพลทางศิลปะลวดลายเครื่องตั้งกระบวนจีน ซึ่งการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้าจึงมีระยะการดำเนินงานแบ่งเป็น 2 ระยะดังต่อไปนี้

ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์

ในช่วงเริ่มต้นของการเรียบเรียงข้อมูลเพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้า ได้ทดลองแนวความคิดเรื่องของวัฒนธรรมการสักการบูชาในบรรพบุรุษ หยิบยกรูปแบบศิลปะลวดลายเครื่องตั้งกระบวนจีนมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน จึงพิจารณาทบทวนทางด้านความคิดและวิธีการแสดงออก รูปแบบ เทคนิค ในสิ่งที่ตรงกับรู้สึกของตนเอง สิ่งแรกที่ข้าพเจ้านึกถึงคือประเด็นเรื่องความเสียใจที่เกิดจากการสูญเสียพ่อ จึงเกิดมโนภาพในอดีตการระลึกถึงความดี ความเสียสละ ความอบอุ่น ความรัก จนเกิดการสร้างสรรค์เป็นองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญต่อสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับพ่อในภาพความทรงจำ รังสรรค์เป็นสัญลักษณ์ที่ให้คุณค่าในด้านความรู้สึก จนนำไปสู่ประเด็นของเรื่องราวและประสบการณ์ที่ผ่านมา

จากการแสดงออกในผลงานระยะนี้ ข้าพเจ้าให้ความสำคัญกับการจัดวางของวัตถุ โดยให้ความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับพ่อในรูปแบบของเครื่องตั้งสักการบูชา

ปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์

ปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นระยะเริ่มต้นของการสร้างสรรค์จนถึงขั้นตอนสุดท้าย ดังนี้

1. ปัญหาในการค้นคว้าและศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในผลงานวิทยานิพนธ์ การหาข้อมูลทางด้านรูปแบบศิลปะที่ต้องเดินทางไปสถานที่จริง ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาเกิดปัญหาเดินทางไม่สะดวกเนื่องจากเกิดภาวะโรคระบาด การเดินทางไปเก็บข้อมูลอาจไม่เพียงพอ บางสถานที่ไปแล้วเข้าไปหาข้อมูลในสถานที่จริงไม่ได้ จึงได้ข้อมูลเพียงบางส่วน จำเป็นต้องสืบค้นข้อมูลทางสื่อออนไลน์เพื่อความรู้อีกเบื้องต้น

2. ปัญหาที่เกิดขึ้นในผลงานสร้างสรรค์ มีดังนี้

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ สิ่งแรกที่เกิดปัญหาคือวัตถุดิบของมาใช้ในองค์ประกอบขนาดของวัตถุดิบสัดส่วนที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากไม่เคยเห็นของจริงจึงมีความผิดเพี้ยนของขนาด

การสร้างวัตถุดิบรูปเคารพโดยใช้เสื่อเป็นสัญลักษณ์ การสร้างรูปทรงเสื่อให้ความรู้สึกไม่เหมือนรูปปั้นทำให้ขัดแย้งกับวัตถุดิบประสงคที่กำหนดไว้ที่ต้องการแสดงออกการจัดวางในรูปของวัตถุดิบ

การใช้น้ำหนักสีมีความกลมกลืนมากเกินไป พื้นที่สีดำพื้นหลังของภาพขาดความลึกทำให้มิติของผลงานไม่เกิดระยะภายในภาพ ทุกอย่างที่จัดวางอยู่ในพื้นที่องค์ประกอบถูกกลืนหายไปกับพื้นหลัง เมื่อเราใช้เทคนิคในแบบจิตรกรรมไทยในลักษณะสีโทนเดียว จึงจำเป็นต้องมีการตัดกันของสีโดยชัดเจน

วัตถุดิบนำมาใช้กับองค์ประกอบภายในภาพขาดความเชื่อมโยงถึงพ้องซึ่งเป็นประเด็นหลักของการนำเสนอ

สีขาวและดำที่ตัดขาดกันอย่างฉับพลัน สีสว่างของขอบผ้าที่ตัดขาดมากเกินไปทำให้การมองเห็นมีความรู้สึกขัดแย้งเกินความจำเป็น

จากการสร้างสรรค์ผลงานระยะทดลองก่อนวิทยานิพนธ์ วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้มองเห็นถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากปฏิบัติงาน และได้แก้ปัญหาเหล่านี้ ทำให้ผลงานชุดในระยะวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น

ผลงานระยะวิทยานิพนธ์

หลังจากที่ข้าพเจ้าได้ทดลองสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ จึงเห็นข้อผิดพลาดต่างๆ อยู่พอสมควร เช่น ระยะเวลาและระยะหลังที่ถูกให้ความสำคัญน้อย และมีตัววัตถุที่เป็นส่วนเกินไม่เกิดความสัมพันธ์ภายในภาพ เกิดความสับสนต่อบทบาทของวัตถุ ทำให้การแสดงออกยังไม่ชัดเจนมากพอ จากจุดเริ่มต้นของประเด็นที่ต้องการแสดงถึงความเคารพรักต่อบรรพบุรุษภายใต้ความรู้สึกของการสูญเสีย ในหัวข้อ “เครื่องบูชาสีดำ” สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากรูปแบบจิตรกรรมเครื่องตั้งกระบวนจีน กับวิถีชีวิตเรื่องราวค่านิยมทางวัฒนธรรมของการสักการบูชา เพื่อให้ผลงานวิทยานิพนธ์มีความชัดเจนและสมบูรณ์แบบได้มากยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าจึงต้องศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม จากสิ่งที่ให้คุณค่าต่อความรู้สึกและการแสดงออกของตนเอง ดังนั้นวัตถุหรือสิ่งของที่ผ่านมาในประสบการณ์จึงเป็นข้อมูลที่สำคัญสามารถสะท้อนความรู้สึก และแสดงออกถึงพ่อได้อย่างชัดเจนที่อยู่ในพื้นฐานมโนภาพภายใต้จิตสำนึกของตน ผลงานสร้างสรรค์ระยะนี้ได้ทำออกมาเป็นผลงานวิทยานิพนธ์ 3 ชิ้นดังต่อไปนี้

ผลงานชิ้นที่ 1 ระยะวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค์ผลงานชิ้นที่ 1 ของข้าพเจ้า ได้เห็นเป้าหมายในการพัฒนาผลงานมากกว่าผลงานชุดก่อนวิทยานิพนธ์ ผลงานชิ้นนี้เริ่มมีความลงตัวทางแนวความคิดและรูปแบบ การใช้วัตถุที่มาประกอบเข้าไปในผลงาน ปัญหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นกับผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์ค่อยๆ คลี่คลายลง มิตของผลงานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รูปทรงและขนาดของวัตถุยังคงมีความผิดเพี้ยน เนื่องจากการไม่ใส่ใจในการค้นคว้าหาข้อมูลเรื่องขนาดของวัตถุ ความไม่ลงตัวในบางตำแหน่งของรูปทรงที่เป็นจุดสำคัญ การจัดวางตำแหน่งเพื่อความเป็นเอกภาพของทัศนธาตุยังไม่สมบูรณ์ การสร้างความเชื่อมโยงกันของรายละเอียดจากจุดสำคัญกับจุดที่รองลงไป ควรมีลักษณะที่ไม่ขัดแย้งกันจนเกินไป การให้ค่าน้ำหนักของสีโทนดำทำได้ดีขึ้นกว่างานชุดระยะก่อนวิทยานิพนธ์ แบ่งแยกจุดลองและจุดเด่นอย่างชัดเจน โดยที่ยังรักษาความกลมกลืนของบรรยากาศไว้ได้

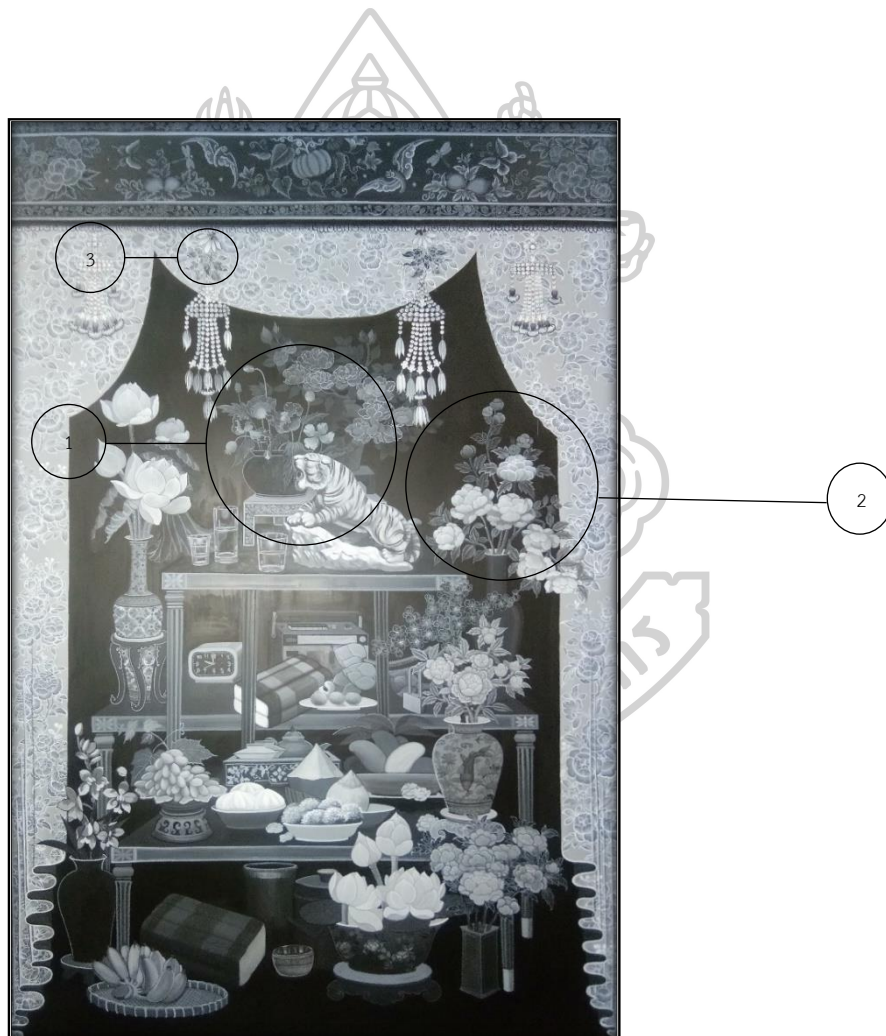

ภาพที่ 25 ภาพผลงานชิ้นที่ 1 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์

1. ความไม่ลงตัวตำแหน่งของรูปทรงที่เป็นจุดสำคัญมีความแตกต่างกัน การจัดวางตำแหน่ง เพื่อความเป็นเอกภาพของทัศนธาตุยังไม่สมบูรณ์ รูปทรงของขนมในถ้วยมีขนาดใหญ่ผิดปกติ
2. รูปทรงและขนาดของแก้วน้ำมีความผิดเพี้ยน เป็นแก้วชนิดเดียวกันแต่มีขนาดรูปทรงที่ไม่เท่ากัน

ผลงานชิ้นที่ 2 ระยะเวลาวิธานิพนธ์

การสร้างสรรคผลงานชิ้นที่ 2 ผลงานชิ้นนี้มีความลงตัวในการใช้วัตถุประกอบเข้าไปในผลงาน โดยมีทั้งขนาด ลักษณะการจัดวางของตำแหน่งรูปทรง มิติของผลงานมีสมบูรณ์ ทิศนศาสตร์มีความเชื่อมโยงกัน จากจุดสำคัญกับจุดที่รองลงไปภายในภาพ รูปทรงและขนาดของวัตถุยังคงมีความผิดเพี้ยนบ้าง เกิดจากการใช้ดอกไม้ที่มีรูปทรงที่ใหญ่ ทำให้ตำแหน่งของรูปทรงที่เป็นจุดสำคัญมีขนาดที่เล็กเกินไป ควรมีการขยายขนาดของรูปทรงเสีย แต่โดยรวมของผลงานถือว่าใช้วัตถุกับการจัดวางอยู่บนพื้นที่ในบรรยากาศมีความลงตัว

ภาพที่ 26 ภาพผลงานชิ้นที่ 2 ระยะเวลาวิธานิพนธ์

1. จุดที่ขนาดของรูปทรงดอกไม้มีขนาดใหญ่เกินไป
2. รูปทรงของรูปปั้นเสื่อที่เป็นจุดสำคัญมีขนาดที่เล็กเกินไป
3. น้ำหนักสีของม่านสว่างเกินไปทำให้รบกวนวัตถุภายในภาพ

วิเคราะห์ทางด้านเนื้อหา

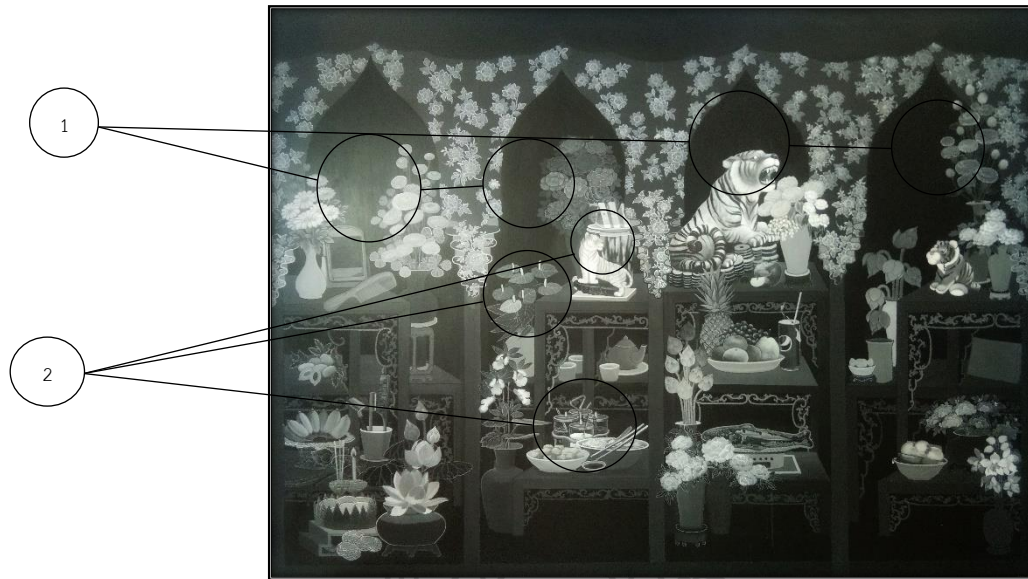
ผลงานจิตรกรรม “เครื่องบูชาสีดำ” ชั้นที่ 2 เป็นผลงานจิตรกรรมชั้นวางกระบวนจีนที่ข้าพเจ้าผนวกเรื่องราวระหว่างภาพจิตรกรรมโบราณกับเรื่องราวร่วมสมัย ให้มีความสอดคล้องกลมกลืน การใช้วัตถุที่มีความผูกพันของข้าพเจ้ากับพ่อผสมผสานกับรูปแบบศิลปะจิตรกรรมโบราณที่เป็นที่นิยมในช่วงยุคสมัยหนึ่ง ข้าพเจ้าได้เริ่มค้นหาความจริงจากสิ่งเหล่านั้นจากความคิดถึง จึงหยิบรูปสัญลักษณ์เหล่านั้นมาสร้างผลงานจิตรกรรม ใช้วัตถุที่มีมูลค่าทางสังคมน้อยแต่แฝงด้วยคุณค่าทางจิตใจ ผ่านวัตถุในความทรงจำที่เกี่ยวข้องกับพ่อ

วิเคราะห์ทางด้านเทคนิค

โดยองค์รวมมีความเป็นเอกภาพซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์กันขององค์ประกอบ การใช้รูปทรงและเส้นมีความนิ่งมีการเคลื่อนไหวน้อย การจัดวางแต่ละตำแหน่งมีความหมายตามหน้าที่ของวัตถุ ถูกจัดเป็นหมวดหมู่เป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กัน การใช้สีโทนเดียวด้วยสีขาวดำมีความนิ่งสงบ การซ้อนทับของวัตถุเกิดเป็นระยະหน้าและระยະหลัง

ผลงานชั้นที่ 3 ระยะเวลาวิธานิพนธ์

จากผลงานชิ้นแรกเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์ผลงานวิธานิพนธ์ในหัวข้อ “เครื่องบูชาสีดำ” จากแรงสะเทือนใจของการสูญเสียพ่อ ซึ่งถ่ายทอดผ่านผลงานจิตรกรรมในรูปแบบจิตรกรรมเครื่องกระบวนจีน การสักการบูชาต่อบรรพบุรุษของค่านิยมทางวัฒนธรรมไทยที่มี การแสดงออกในวิธานิพนธ์ชั้นที่ 3 นี้ ยังใช้การจัดวางวัตถุให้อยู่ในลักษณะเครื่องตั้งบูชา มีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบแบ่งสัดส่วนเป็น 4 ช่อง เพื่อให้รู้สึกถึงปรัชญาทางพุทธศาสนา ทั้งนี้การปรับเปลี่ยนอย่างมีเหตุผลเพื่อให้ตรงกับเจตนาของการแสดงออก การใช้โทนสีที่มีความลงตัวมากขึ้น การทับซ้อนของวัตถุมีความขัดแย้งน้อยลง ทำให้ภาพผลงานวิธานิพนธ์มีความพัฒนาได้ดีอีกระดับหนึ่ง แสดงสภาวะความรู้สึกเคารพบูชาต่อบรรพบุรุษ ผ่านวัตถุสิ่งของที่แสดงความรัก ความอบอุ่น ความห่วงใย การให้ความสำคัญกับสิ่งของรอบตัวโดยการมองเห็นจากประสบการณ์อย่างมีนัยยะ จึงค่อนข้างสมบูรณ์แบบทั้งในด้านของรูปแบบ เทคนิค แนวความคิดและความหมายสัมพันธ์สอดคล้องกัน

ภาพที่ 27 ภาพผลงานชั้นที่ 3 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์

1. ลักษณะวัตถุที่มีแสงสว่างตัดกับฉากพื้นหลังสีดำ
2. ลักษณะวัตถุที่มีค่าน้ำหนักต่างกัน

วิเคราะห์ทางด้านเนื้อหา

ผลงานจิตรกรรม “เครื่องบูชาสีดำ” ชั้นที่ 3 เป็นผลงานจิตรกรรมที่ข้าพเจ้ายังคงผนวกระหว่างรูปแบบภาพจิตรกรรมไทยโบราณสมัยรัชกาลที่ 3 กับสิ่งของสามัญที่แสดงออกมีความเกี่ยวข้องกับพ่อ ให้มีความสอดคล้องกลมกลืน จากความคิดถึงเรื่องราวปัจจุบันและอดีต การใช้รูปสัญลักษณ์บนชิ้นงาน มีวัตถุสิ่งของสามัญทั่วไป อาหารหรือสิ่งของอำนวยความสะดวก ซึ่ให้เห็นถึงเรื่องราวของชีวิตที่ผ่านมา สิ่งของธรรมดาที่ไม่ใช่ของวิเศษณ์แต่มีความพิเศษต่อความทรงจำ ความคิดถึง ความรัก ความสุข มักแฝงมากับวัตถุที่ดูคุ้นเคยและมีค่าต่อภาวะของความรู้สึกเสมอ

วิเคราะห์ทางด้านเทคนิค

องค์ประกอบของภาพผลงานชิ้นนี้ ข้าพเจ้าทดลองแบ่งภาพเป็นสี่ช่องทำให้รู้สึกถึงสัจธรรมของมนุษย์ เรื่องของ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย กับวัตถุในความทรงจำในอดีตที่เกี่ยวข้องกับพ่อ การใช้รูปทรงและเส้นมีความนิ่งมีการเคลื่อนไหวน้อย การใช้สีโทนเดียวด้วยสีขาวดำแสดงความรู้สึกถึงความโศกเศร้าได้ดี การซ้อนทับของวัตถุเกิดเป็นระยะภายในภาพ การให้ค่าน้ำหนักแสงสว่างในตัววัตถุที่เป็นจุดสำคัญตัดกับฉากพื้นหลังสีดำหรือวัตถุองค์ประกอบรอง ค่อนข้างทำได้ดีชิ้น

ภาพผลงานก่อนระยะวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 28 ผลงานชิ้นที่ 1 ระยะก่อนวิทยานิพนธ์

ชื่อผลงาน : เครื่องตั้งสักการะ 1

เทคนิค : สีอะคริลิก

ขนาดผลงาน : 80 x 120 ซม.

ปีที่สร้าง : 2563

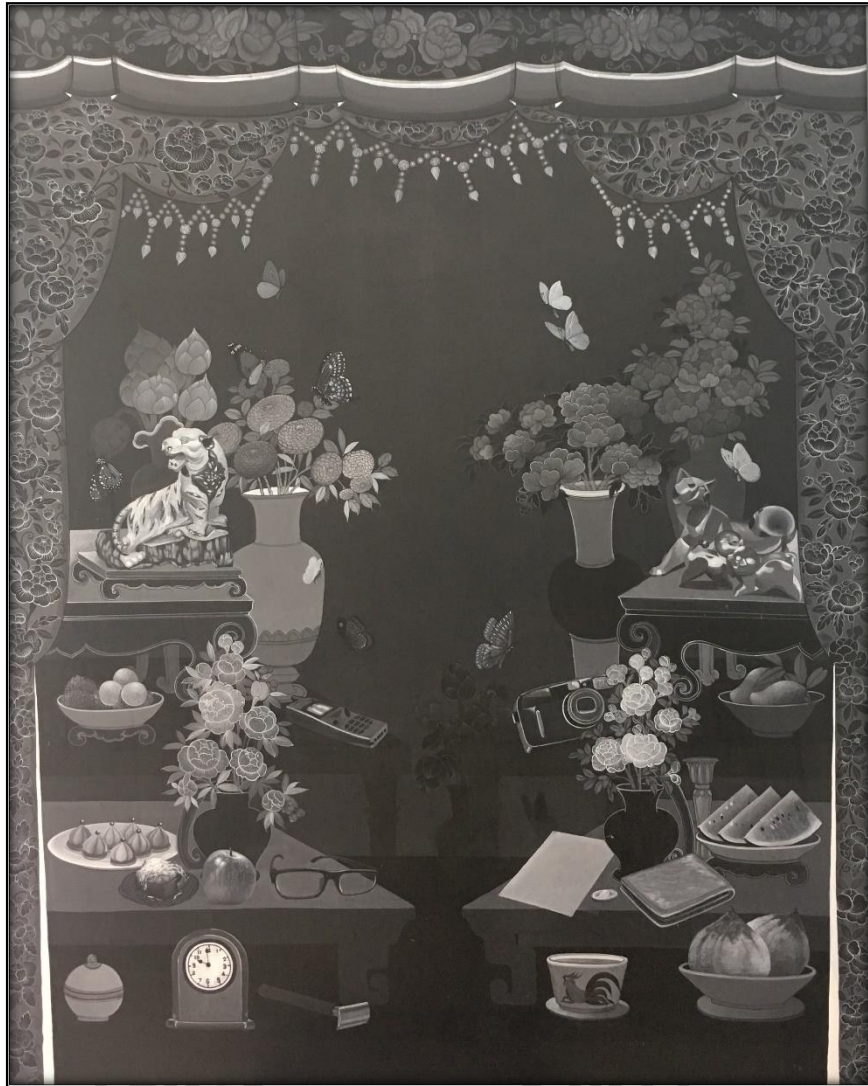
ภาพที่ 29 ผลงานชั้นที่ 2 ระยะก่อนวิทยานิพนธ์

ชื่อผลงาน : เครื่องตั้งสักการะ 2

เทคนิค : สีอะคริลิก

ขนาดผลงาน : 100 x 120 ซม.

ปีที่สร้าง : 2563

ภาพที่ 30 ผลงานชั้นที่ 3 ระยะก่อนวิทยานิพนธ์

ชื่อผลงาน : เครื่องตั้งสักการะ 3

เทคนิค : สีอะคริลิก

ขนาดผลงาน : 120 x 150 ซม.

ปีที่สร้าง : 2563

ภาพที่ 31 ผลงานชั้นที่ 4 ระยะก่อนวิทยานิพนธ์

ชื่อผลงาน : เครื่องตั้งสักการะ 4

เทคนิค : สีอะคริลิก

ขนาดผลงาน : 80 x 120 ซม.

ปีที่สร้าง : 2563

ภาพผลงานระยะวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 32 ผลงานชิ้นที่ 1 ระยะวิทยานิพนธ์

ชื่อผลงาน : เครื่องบูชาสีดำ 1

เทคนิค : สีอะคริลิก

ขนาดผลงาน : 120 x 150 ซม.

ปีที่สร้าง : 2564

ภาพที่ 33 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชั้นที่ 1 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 34 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชั้นที่ 1 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 35 ผลงานชั้นที่ 2 ระยยะวิทยานิพนธ์

ชื่อผลงาน : เครื่องบูชาสีดำ 2

เทคนิค : สีอะคริลิก

ขนาดผลงาน : 120 x 180 ซม.

ปีที่สร้าง : 2564

ภาพที่ 36 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชั้นที่ 2 ระยะวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 37 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชั้นที่ 2 ระยะวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 38 ผลงานชั้นที่ 3 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์

ชื่อผลงาน : เครื่องบูชาสีดำ 3

เทคนิค : สีอะคริลิก

ขนาดผลงาน : 150 x 200 ซม.

ปีที่สร้าง : 2564

ภาพที่ 39 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชั้นที่ 3 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 40 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชั้นที่ 3 ระยะวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 41 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชั้นที่ 3 ระยะวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 42 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชิ้นที่ 3 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 43 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชิ้นที่ 3 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 44 ภาพแสดงรายละเอียดผลงานชิ้นที่ 3 ระยะเวลาวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์ เมื่อนำมาวิเคราะห์ทำให้รู้ถึงจุดอ่อนและข้อบกพร่องของการทำงาน ทำให้รู้ถึงปัญหาในการปฏิบัติงานสร้างสรรค์แต่ละชิ้น นำไปสู่การวางแผนเพื่อสร้างสรรค์ผลงานระยะวิทยานิพนธ์และแก้ไขพัฒนาผลงานขึ้นไป

ปัญหาต่างๆ จึงถูกแก้ไขในช่วงการสร้างสรรค์ผลงานระยะวิทยานิพนธ์ง่ายต่อการจัดการและบริหารเวลาในการปฏิบัติงานสร้างสรรค์ การสร้างสรรค์อยู่ภายใต้ขอบเขตของวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมาย ควบคุมรูปแบบและแนวความคิดให้อยู่ในทิศทางเดียวกันและเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

บทที่ 5

บทสรุป

ผลงานวิทยานิพนธ์ภายใต้หัวข้อ “เครื่องบูชาสีดำ” เป็นผลงานที่สร้างสรรค์เกี่ยวกับเรื่องราวของการสักการบูชาที่มนุษย์สร้างขึ้นจนเป็นค่านิยมทางวัฒนธรรม จากความเชื่อตามเหตุปัจจัยที่ต้องการสื่อสารให้บุคคลหรือสิ่งใดรับรู้ โดยใช้วัตถุเป็นสื่อในการแสดงออกถึงความเคารพรัก การยกย่อง การสรรเสริญ ต่อพ่อผู้ล่วงลับด้วยความรัก ความผูกพัน และความคิดถึง ข้าพเจ้าได้จับประเด็นเหล่านี้ขึ้นมาเพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม การสร้างสรรค์จึงต้องอาศัยการรับรู้และความเข้าใจต่อวัตถุสิ่งของที่อยู่ตรงหน้า บวกกับความประทับใจในรูปแบบศิลปะที่บรรพบุรุษครูช่างได้สร้างสรรค์ไว้เป็นต้นแบบ รูปแบบศิลปะที่สามารถนำมาใช้แสดงออกเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการนำเสนอได้อย่างเต็มที่ ทำให้เกิดผลงานศิลปะที่ทรงคุณค่าเรียกว่าเครื่องบูชาสีดำ

ผลสำเร็จในการแสดงออก การสร้างประเด็นเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์ข้อมูลทางวิชาการจนถึงการสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรม ประเด็นทางด้านเนื้อหาสอดคล้องกับรูปแบบและเทคนิค อิทธิพลที่ได้รับทางรูปแบบเครื่องตั้งกระบวนจีน การสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้า การใช้วัตถุสิ่งของทุกอย่างล้วนเกี่ยวข้องกับวิถีและประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมา เป็นสิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้านึกถึงความรัก ความผูกพัน ความอบอุ่นที่ได้รับและมีประสบการณ์ร่วมโดยตรง วิทยานิพนธ์ชุดนี้ได้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์แบบ

ผลงานชุดนี้จึงได้ใช้วัตถุสิ่งของสร้างเป็นสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายของการสักการบูชา เป็นรากฐานของแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งเปรียบเสมือนตัวแทนของความรู้สึกที่เกิดขึ้นมาจากเหตุปัจจัยต่างๆ ด้วยประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่นำไปสู่การพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสองมิติ ทุกสิ่งที่จะปรากฏในผลงานจึงเป็นเหตุผลทางความเชื่อที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าพยายามสื่อสารผ่านผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้

รายการอ้างอิง

- POP KAMPON, เปิดประวัติศาสตร์ “สีดำ” โทนสีที่มากกว่าการไว้ทุกข์ ความเศร้า และโลก
วิญญาน, เข้าถึงเมื่อ 10 กุมภาพันธ์, เข้าถึงได้จาก <http://gqthailand.com>
- Tonkit, Romanticism, แนวคิดแห่งความเพ้อฝัน จินตนาการ และชาตินิยม, เข้าถึงเมื่อ 14 กันยายน
, เข้าถึงได้จาก <https://tonkit360.com/44996>
- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, **การจัดโต๊ะหมู่บูชา**, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด, 2553, 1.
- ชลูด นิ่มเสมอ, **องค์ประกอบของศิลปะ**, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2559.
- วิกิภาษาไทย, **ดำ นิรุกติศาสตร์และศิลปะ**, เข้าถึงเมื่อ 14 กันยายน, เข้าถึงได้จาก [https://hmong
.in.th/wiki/Black_%26_White_\(whisky\)](https://hmong.in.th/wiki/Black_%26_White_(whisky))
- สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกรมศิลปากร, **นำชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ วัดเบญจมบพิตร**,
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2553.

ภาคผนวก

รายละเอียดผลงานการสร้างสรรค์

ผลงานระยะก่อนวิทยานิพนธ์

ชั้นที่	ชื่อผลงาน	เทคนิค	ขนาด (เซนติเมตร)	ปีที่สร้าง
1.	เครื่องตั้งสักการะ 1	สีอะคริลิก	80 x 120	2563
2.	เครื่องตั้งสักการะ 2	สีอะคริลิก	100 x 120	2563
3.	เครื่องตั้งสักการะ 3	สีอะคริลิก	120 x 150	2563
4.	เครื่องตั้งสักการะ 4	สีอะคริลิก	80 x 120	2563

ผลงานระยะนิพนธ์

ชั้นที่	ชื่อผลงาน	เทคนิค	ขนาด (เซนติเมตร)	ปีที่สร้าง
1.	ชุดเครื่องบูชาสีดำ	สีอะคริลิก	120 x 150	2564
2.	ชุดเครื่องบูชาสีดำ	สีอะคริลิก	120 x 180	2564
3.	ชุดเครื่องบูชาสีดำ	สีอะคริลิก	150 x 200	2564

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ยุทธนา ชมชื่น
วัน เดือน ปี เกิด	25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2532
สถานที่เกิด	กาญจนบุรี
วุฒิการศึกษา	ศิลปบัณฑิต สาขาวิชาจิตรกรรมไทย วิทยาเขตเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ศิลปมหาบัณฑิต (ศิลปะไทย) คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	43/9 หมู่ 4 ตำบลดอนชะเอม อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี 71120
ผลงานตีพิมพ์	พ.ศ. 2553 แสดงผลงานกลุ่ม “ปฐมทศจิตรกรรมไทย สืบสานจิตวิญญาณช่างสยาม” ณ หอศิลป์เพาะช่าง พ.ศ. 2554 แสดงผลงานกลุ่มนิทรรศการ “เส้นกระทบสี” แอดบอง แกลเลอรี พ.ศ. 2556 ร่วมแสดงนิทรรศการจิตรกรรมบัวหลวง ครั้งที่ 35 โดยมูลนิธิบัวหลวง พ.ศ. 2560 แสดงผลงานกลุ่มนิทรรศการ จิต. ตระ. ธานี เกิด จุติ ๓ มิวเซียมสยาม (Museum Siam) พ.ศ. 2562 แสดงผลงานกลุ่ม นิทรรศการ “หัวโบราณ” หอศิลป์จามจุรี พ.ศ. 2562 ร่วมแสดงนิทรรศการ ศิลปกรรมกรุงไทยครั้งที่ 4 หัวข้อ “กรุงไทย” โดย มูลนิธิธนาคารกรุงไทย